

SELETUSKIRI
regionaalministri määruse „Perioodi 2023–2027 erametsade kliimamuutustega kohanemise investeeringutoetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaalministri määrus „Perioodi 2023–2027 erametsade kliimamuutustega kohanemise investeeringutoetus“ (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 7 lõike 2, § 12 lõike 3 ja § 24 lõike 1 alusel. Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115¹ (edaspidi *ÜPP-strateegiakavade määrus*), artikliga 73.

1. jaanuaril 2023 algas uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) eelarveperiood 2023–2027, mille raames saab Eesti osa Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (edaspidi *EAFRD*) eelarvest. Nendest fondidest toetuste andmist reguleerib perioodil 2023–2027 ÜPP-strateegiakavade määrus. Nimetatud määruse artikli 1 lõike 1 punkti c ja lõike 2 kohaselt tuleb liikmesriikidel EAFRD-st toetuse saamiseks koostada strateegiakava, milleks Eesti puhul on „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*), mis kiideti heaks Euroopa Komisjoni (edaspidi *komisjon*) otsusega.

Määrus on vajalik strateegiakava sekkumise KK2.1 „Investeeringud metsa kliimamuutustega kohanemiseks – tootlikud investeeringud“ alategevuse KK2.1.1 „Hooldusraie kuni 30-aastases puistus“ (edaspidi *sekkumine KK2.1.1*) ning sekkumise KK2.2 „Investeeringud metsa kliimamuutustega kohanemiseks – mittetootlikud investeeringud“ (edaspidi *sekkumine KK2.2*) raames antava erametsade kliimamuutustega kohanemise investeeringutoetuse (edaspidi *toetus*) rakendamiseks, mille õiguslik alus on ÜPP-strateegiakavade määruse artikkel 73.

Toetuse andmise eesmärk on aidata kaasa erametsade kliimamuutuste leevendamisele ja nende mõjudega kohanemisele kiirendades süsiniku sidumist noore puistu kasvu soodustamise, metsapuude kahjustuste ennetamise ja kahjustatud metsa uuendamise kaudu, täpsemalt kujundada puistu koosseisu ning parandada puistu kasvutingimusi noores metsas hooldusraie kaudu, ennetada metsapuude ulukikahjustusi, taimenhaigusi ja -kahjustusi ning tõkestada nende levikut ning uuendada kahjustatud mets loodusõnnetusest või tulekahjust, samuti parandada ühtlasi metsa majanduslikku väärtust.

Sekkumine K2.1.1 ja sekkumine KK2.2 on kooskõlas komisjoni teatisega „Euroopa Liidu elurikkuse strateegia aastani 2030“² milles rõhutatakse vajadust elurikkust soodustavate tavade, nt loodussõbralikuma metsanduse rakendamisele ja arendamisele. Toetatavad tegevused peavad panustama elurikkusesse. Metsade ökosüsteemide ja liikide suurem mitmekesisus ning hästi kohanenud geneetiliste ressursside ja ökosüsteemipõhiste meetodite kasutamine metsade majandamisel parandab metsade pikaajalist kohanemisvõimet ning metsade suutlikkust häiringutest taastuda.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186).

² Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0380>.

Sekkumine K2.1.1 ja sekkumine KK2.2 on kooskõlas ka Euroopa Parlamendi resolutsiooniga „ELi uus metsastrateegia aastani 2030 – Euroopa metsade säästev majandamine“³ milles on sihiks võetud metsade taastamise ja tõhustatud säästva metsamajandamise tagamine, et kohaneda kliimamuutustega ja tugevdada metsade vastupanuvõimet. Selles kontekstis tuleb järgida elurikkust ja vastupanuvõimet toetavaid majandamistavasid, näiteks tuleb luua või säilitada puistu ja maastiku tasandil monokultuursete istanduste asemel võimalusel geneetiliselt ja funktsionaalselt mitmekesiseid segametsi, milles on eelkõige arvukamalt laialehiseid puid ning erineva biootilise ja abiootilise tundlikkusega ja häiringute järgsete taastumismehhanismidega liike. Ühtlasi aitavad metsade pikaajalist keskkondlikku ja sotsiaal-majanduslikku elujõulisust tagada sellised majandamistavad nagu piisavas koguses lagupuidu tagamine ning kaitsealuste elupaikade või eraldatud alade rajamine majandusmetsades.

Eestis moodustab 2,3 miljonist hektarist metsamaast 1,2 miljonit hektarit ehk 52% on muude erametsavaldajate kui Riigimetsa Majandamise Keskuse kasutuses olev metsamaa ehk siis peamiselt on tegu erametsamaaga. Erametsavaldusest parema ülevaate saamiseks tellis Kliimaministeerium 2019. aastal uuringu „Eesti erametsaomandi struktuur ja kasutamine 2019. aastal“⁴, millest selgus, et Eestis oli 2019. aasta lõpu seisuga 104 311 erametsaomanikku, kellest 98 393 (94,3% erametsaomanike koguarvust) olid füüsilised isikud ja 5918 (5,7%) juriidilised isikud. Erametsaomanikele kuulus kokku 1 114 695 hektarit metsamaad, sellest füüsilistele isikutele 649 270 hektarit (58,2% erametsamaa kogupindalast) ja juriidilistele isikutele 465 426 hektarit (41,8% erametsamaa kogupindalast). Keskmine erametsaomandi suurus Eestis oli 10,7 hektarit, füüsiliste isikute puhul oli see näitaja 6,6 hektarit ja juriidilistel isikutel 78,6 hektarit. Seega on juriidilisest isikust erametsaomanike metsamaa enamasti tunduvalt suurem kui füüsiliste isikute metsamaa, samas moodustasid erametsaomanike koguarvust enamiku füüsilised isikud.

Selle toetuse puhul menetleb taotlusi Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi *KIK*) alates taotluse vastuvõtmisest kuni taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemiseni ELÜPS § 10 lõike 5 alusel ning Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) teeb toetuse maksmise või maksmisest keeldumise otsuse ELÜPS § 13 lõike 2 alusel.

Võrreldes eelmise perioodi 2014–2020 maaeluministri 11. mai 2015. a määrusega nr 59 „Metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise investeeringutoetus“ (edaspidi *eelmise perioodi erametsa investeeringutoetuse määrus*) on käesolev eelnõu suuresti selle sarnane, välja arvatud näiteks toetatavad tegevused nagu kasvavate puude laasimine, mida sel perioodil enam ei toetata, samas edaspidi loetakse eelnõus loodusõnnetuseks ka põuda, mis tähendab, et edaspidi saab põuast põhjustatud kahjustuste osas metsa uuendamiseks toetust taotleda, mis aitab erametsadel paremini kliimamuutusest tulenevate häiringutega kohaneda.

Toetust rahastatakse EAFRD-st ja Eesti riigieelarvest kokku seitsme miljoni euroga, millest 4 400 000 miljonit eurot on EAFRD osalus ja 2 600 000 on Eesti riigieelarve osalus. Eelmise perioodi erametsa investeeringutoetuse määruse rakendamise andmete kohaselt on selle toetuse taotlejaid aastas u 400. Toetuse esimene taotlusvoor on kavandatud 2023 ning selle eelarve on 1 400 000 eurot, millest sekkumise KK.2.1.1 (hooldusraie) eelarve on 1 200 000 eurot ja sekkumise KK2.2 eelarve on 200 000 eurot, mis jaguneb omakorda kahe tegevuse vahel:

³ Kättesaadav: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_2023_125_R_0003&from=EN.

⁴ Kättesaadav <https://kliimaministeerium.ee/elurikkus-keskkonnakaitse/metsandus/uuringud-ja-lisamaterjalid>.

kahjustatud metsa uuendamine – 160 000 eurot ning metsakahjustuste ennetamine – 40 000 eurot.

Eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi maakasutuspoliitika osakonna peaspetsialist Kristine Hindriks (625 6187, kristine.hindriks@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi eelnõule ja seletuskirjale tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Helen Palginõmm (625 6260, helen.palginomm@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-ga 1 sätestatakse määruse reguleerimisala. Tulenevalt ELÜPS § 24 lõikest 1 on valdkonna eest vastutaval ministril ehk regionaalministril õigus sätestada maaelu arengu toetuse andmise ja kasutamise täpsemad tingimused ning kord. Kooskõlas eelnevaga kehtestatakse strateegiakava sekkumise KK2.1.1 ja sekkumise KK2.2 raames antava toetuse andmise, maksmise ja kasutamise tingimused ning kord, sealhulgas toetatavad tegevused ning nende nõuded, toetuse vorm, määr ja suurus, abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, nõuded taotlejale, taotlusele ja selle menetlemisele, taotluse nõuetele vastavuse kontrollimine, taotluse hindamine, taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmine ning toetuse saaja kohustused.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse toetuse andmise eesmärk. Toetuse andmise eesmärk on aidata kaasa erametsade kliimamuutuste leevendamisele ja nende mõjudega kohanemisele kiirendades süsiniku sidumist noore puistu kasvu soodustamise, metsapuude kahjustuste ennetamise ja kahjustatud metsa uuendamise kaudu, täpsemalt kujundada puistu koosseisu ning parandada puistu kasvutingimusi noores metsas hooldusraie kaudu, ennetada metsapuude ulukikahjustusi, taimehaigusi ja -kahjustusi ning tõkestada nende levikut ja uuendada kahjustatud mets loodusõnnetusest või tulekahjust, samuti parandada ühtlasi metsa majanduslikku väärtust. Strateegiakava kohaselt on selle toetuse eesmärk muu hulgas ka erametsade kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamine ja süsiniku sidumise võimendamine ja kiirendamine, kestliku energia edendamine, sealhulgas säästev metsamajandus, erametsade juurdekasv ja vastupidavus.

Eelnõu §-ga 3 sätestatakse riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise õiguslikud alused.

Lõige 1 sätestab riigiabi andmise aluse. Toetus on mikroettevõtjale või metsaühistu mikroettevõtjast liikmele, välja arvatud toetus taimehaiguste ja -kahjustuste ennetamiseks vajaliku taimekaitsevahendi ostmiseks ning ulukikahjustuste ennetamiseks repellendi ostmiseks ja paigaldamiseks, riigiabi komisjoni määruse (EL) 2022/2472⁵ (edaspidi *grupierandi määrus*), artiklite 43 ja 44 tähenduses.

Grupierandi määrusega tunnistatakse teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokku sobivaks. Kuna seni rakendatud metsanduse abimeetmed ei ole komisjoni kogemuse kohaselt põhjustanud ELi siseturul märkimisväärseid konkurentsimoonutusi, siis vabastatakse seda kogemust arvesse võttes ning lihtsustamise huvides metsandussektorile suunatud abimeetmed teatamiskohustusest.

⁵ Komisjoni määrus (EL) 2022/2472, millega tunnistatakse teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks (ELT L 327, 21.12.2022, lk 1–81).

Mikroettevõtja määratlus on sätestatud grupierandi määruse I lisa artikli 2 lõikes 3. Selle määratluse kohaselt on mikroettevõtjaks ettevõtja, kes annab tööd vähem kui kümnele inimesele ja mille aastakäive või aastabilansi kogumaht ei ületa kahte miljonit eurot. Töötajate arv on aasta tööühikute (ATÜ) arv ehk kogu asjaomase aasta jooksul selles ettevõttes täistööajaga töötanud isikute arv. Nende isikute töö, kes ei ole töötanud terve aasta, osalise tööajaga isikud olenemata töö kestusest, ja hooajatööd tegevad isikud, võetakse arvesse ATÜ murdosadena. Töötajate hulka loetakse nii töölepingu alusel töötajad kui ka muul õiguslikul alusel töötavad isikud.

Grupierandi määruse artikli 43 kohaselt loetakse väikesemahulised metsakahjustuste ennetusmeetmed metsapõlengute ja muude loodusohude vastu, välja arvatud repellendi ning taimekaitsevahendi ostmise, ELi siseturuga kokku sobivaks. See on kooskõlas ka grupierandi määruse artikliga 6, mille lõike 5 punkti 1 kohaselt ei nõuta ergutava mõju olemasolu muu hulgas, kui tegu on abiga metsapõlengute, loodusõnnetuste, loodusõnnetusega võrreldavate ebasoodsate ilmastikutingimuste, muude ebasoodsate ilmastikutingimuste, taimekahjustajate, katastroofide ja kliimamuutusega seotud sündmuste tõttu kahjustatud metsanduspotentsiaali taastamisega.

Grupierandi määruse artikkel 44 on kohane juhul, kui investeeringute eesmärk on kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutuste mõjudega kohanemise potentsiaali tõhustamine. Selleks hõlmab abi istutuskulusid ja istutamise otseselt seotud kulusid nagu näiteks aia ostmise ja paigaldamine ning hooldusraie.

Lõige 2 sätestab vähese tähtsusega abi andmise aluse. Toetus on mikroettevõtjale või metsaühistu mikroettevõtjast liikmele taimehaiguste ja -kahjustuste ennetamiseks vajaliku taimekaitsevahendi ostmiseks ning ulukikahjustuse ennetamiseks repellendi ostmiseks ja paigaldamiseks vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013⁶ (edaspidi *vähese tähtsusega abi määrus*) tähenduses. Vähese tähtsusega abiks loetakse abi, mis oma väikese mahu tõttu ei moonuta ELi sisest konkurentsi. Nimetatud määruse artikli 3 lõike 2 kohaselt on vähese tähtsusega abi andmise piirmäär 200 000 eurot ettevõtja kohta kolme majandusaasta jooksul.

Eelnõu §-ga 4 sätestatakse toetatavad tegevused.

Lõikes 1 sätestatakse, et toetatavateks tegevusteks on kuni 30-aastase puistu hooldusraie (edaspidi *hooldusraie*), metsapuude ulukikahjustuste ning taimehaiguste ja -kahjustuste ennetamine ja nende leviku tõkestamine (edaspidi *metsakahjustuste ennetamine*) ning loodusõnnetuses või tulekahjust kahjustatud metsa kahjustuste kõrvaldamine ja kahjustatud metsa uuendamine (edaspidi koos *kahjustatud metsa uuendamine*).

Toetatavad tegevused peavad aitama saavutada §-s 2 sätestatud eesmärke kaasa aidata erametsade kliimamuutuste leevendamisele ja nende mõjudega kohanemisele.

Lõike 2 kohaselt loetakse loodusõnnetuseks põuda või tormi või trombi põhjustatud tuuleheidet või –murdu või vaalimist. Võrreldes eelmise perioodi erametsa investeeringutoetuse määrusega on sel perioodil eelnõu loetellu lisatud põud, mis tähendab, et edaspidi loetakse loodusõnnetuseks ka põuda ning seega saab edaspidi põuast põhjustatud kahjustuste osas metsa uuendamiseks toetust taotleda, aidates erametsadel paremini kliimamuutustest tulenevate häiringutega kohaneda.

⁶ Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8).

Kui erametsavaldaja hooldab oma metsa nõuetekohaselt, võttes kasutusele meetmeid kahjustuste ennetamiseks ja rakendades tekkinud kahjustuse puhul viivitamatult võtteid metsa kiiremaks taastumiseks ehk uuendamiseks, annab see kindluse, et erametsad saavad tugevamaks ja kohanevad kliimamuutustega paremini. Ühtlasi võimaldavad sellised metsamajanduslikud võtted kaugemas tulevikus erametsavaldajatele suuremat tulu ja aitavad kaasa maapiirkonna kogukonna sotsiaalsele ja regionaalsele arengule.

Lõike 3 kohaselt antakse hooldusraieks toetust valgustusraie või harvendusraie tegemiseks. Hooldusraiet tehakse metsa liigilise koosseisu kujundamiseks. Oluline on puude valgus- ja toitetingimusi parandada puistu kasvu esimese kümne aasta jooksul. Nii saab kasvatada parema kvaliteediga puitu lõppraieks. Noores metsas hooldusraiet tehes saab tõhusalt kasutada ära raie käigus välja raiutud puitu. Hooldusraiega muudetakse mets kliimamuutustele vastupidavamaks, eriti segametsade kujundamise korral, kui antud metsa kasvukohatüüp seda vähegi võimaldab.

Elurikkuse soodustamiseks võiks hooldusraie käigus metsa jätta erinevaid struktuurielemente nagu mitmekesise koosseisu ja erineva vanusega puistud, looduslik järelkasv, alusmets jms. Tüüpilised elurikkust tagavad metsa struktuurielemendid on erineva vanusega ja liigilise koosseisuga puude grupid, surnud ja õõnsustega puud, põlispuud, mikropinnavormid nagu näiteks tee või kraavi rohttaimestikuga perved või ääred, mitmekesise rohttaimestikuga allikalised metsaosad, veekogude äärsed alad, häilud ning nektari või õietolmu tolmeldajatele väärtuslikud puud ja põõsad (nt paakspuu, toomingas, paju, remmelgas, sarapuu, pärn, tamm, vaher, vaarikas).

Lõikes 4 sätestatakse toetavad tegevused metsakahjustuste ennetamiseks ja leviku tõkestamiseks.

Punkti 1 kohaselt antakse toetust männikärsaka (*Hylobius abietis*) ja juurepessu (*Heterobasidion spp.*) kahjustuse ennetamiseks ja leviku tõkestamiseks vajalike taimekaitsevahendite ning männikärsaka tõrjeks vahetatud taime ostmiseks ja kasutamiseks. Metsakahjustuste ennetamiseks on mitmeid meetmeid: näiteks pritsitakse metsapuutaimi bioloogilise taimekaitsevahendiga männikärsaka tõrjeks istutatakse ka vahetatud taimi, raiel töödeldakse kände puitu lagundava seene –hiidkoorikul põhineva preparaadiga. Taimekaitsevahendit kasutatakse vastavalt selle kasutusjuhendile.

Punktide 2 ja 3 kohaselt toetatakse tegevusi ulukikahjustuste ennetamiseks. Ulukikahjustuste ennetamiseks on sobiv võte repellendi kasutamine, aga ka tüve- ja ladvakaitsmete ostmine, paigaldamine ja kasutamine ning aia ostmine ja paigaldamine. Repellent oma ebameeldiva lõhna või maitse tõttu peletab ulukeid eemale metsapuutaimedest, taimede latvade ja tüvekahjustuste vältimiseks kasutatakse tüvekaitsmeid, mistõttu kaetakse tipuvõrsed ladvakaitsetega. Ulukite tõrjeks töödeldakse männi- või kuuseistikuid, kas istutamiseelselt või -järgselt liimi-liiva seguga. Lisaks toetatakse tegevusi noorte, kasvueas metsapuude ulukikahjustuste vältimiseks, täpsemalt kuni kümne aasta vanuse männi, lehise, pärna või kõvalehtpuude peapuuliigiga puistus aia ostmiseks ja paigaldamiseks. Kõvalehtpuud Eesti kliimatingimustes on metsaseaduse § 29 lõike 7 kohaselt tamm, saar, vaher, jalakas ja künnapuu.

Lõike 5 kohaselt toetatakse loodusõnnetuse või tulekahju tõttu kahjustatud metsa uuendamiseks hukkunud metsapuude kõrvaldamist (edaspidi *kahjustuste kõrvaldamine*), uue metsakultuuri rajamiseks metsapuutaimedele hea kasvueelduse saamiseks maapinna

ettevalmistamist, metsapuutaimede ostmist ja istutamist (edaspidi *metsakultuuri rajamine*). Looduslikule uuendusele kaasaaitamiseks toetatakse maapinna ettevalmistamist (edaspidi *maapinna mineraliseerimine*). Lisaks toetatakse nii maapinna mineraliseerimise kui ka metsakultuuri rajamise aastal ning sellele vahetult järgneval kolmel aastal (istutamise aasta + kolm järgnevat aastat) istutatud metsakultuuri ja metsakasvukohatüübile sobivate looduslikult uuenenud metsataimede hooldamist (edaspidi koos *metsauuenduse hooldamine*). Metsauuenduse hooldamist tehakse peapuuliigi puudele soodsate kasvutingimuste säilitamiseks, mille käigus eemaldatakse kasvu segav rohurinne ja kiirekasvulised puuliigid. Oluline on aidata toetusega kaasa kahjustatud metsas puistu kiiremale taastumisele kasvukohale sobivate puuliikidega.

Lõike 6 kohaselt antakse toetust üksnes metsaseaduse § 3 lõike 2 tähenduses metsamaa (edaspidi *metsamaa*) kohta. Metsaseaduse § 3 lõike 2 kohaselt on metsamaa kõlvikuna kantud maakatastrisse või maatükk pindalaga vähemalt 0,1 hektarit, millel kasvavad puittaimed kõrgusega vähemalt 1,3 meetrit ja puuvõrade liitusega vähemalt 30%. Toetust saab selle metsamaa kohta, mille inventeerimisandmed on kehtivad ja kantud metsaseaduse § 11 lõike 4¹ kohaselt metsaressursi arvestuse riiklikusse registrisse (edaspidi *metsaregister*). Metsaregistri leiab aadressilt <https://register.metsad.ee/#/>. Inventeerimisandmed on näiteks metsa pindala, baaskõrgus, boniteet, kuivendusaste, kasvukoht, tuleohuklass, enamuspuliigid ja nende vanus, metsas vajalikud tööd nagu raied, kultuuride hooldamine, haigused ja kahjustused ning nende kõrvaldamiseks vajalikud tööd, kahjustuste ennetamise tegevused jms.

Toetust antakse metsamaa kohta, mis paikneb asustusüksuse, milleks on küla, alev või alevik või kuni 4000 elanikuga linn, territooriumil. 4000 ja enama elanike arvuga linnades on maatulundusmaa sihtotstarbega inventeeritud erametsamaid kokku 260 ha, sh Tallinnas ca 78 hektarit. Välistades 4000 elanikuga linnad aitab toetust suunata regionaalsetest tõmbekeskustest väljaspoole. Toetus ei rakendu erametsamaale alates Põltsamaa, Kiviõli ja Türi linnast kuni Tallinnani. Asustusüksuste kaardi leiab aadressilt: https://geoportaal.maaamet.ee/docs/haldus_asustus/Eesti_halduskaart_2022_digikaart.pdf?t=20230116161419 ning elanike arvu leiab aadressilt: www.stat.ee tabelist nr RV0291U: rahvaarv, pindala ja asustustihedus. Kohaliku omavalitsuse üksuse ja asustusüksuse territooriumide piirid ei pruugi täpselt kattuda. Näiteks Pärnu linna territooriumile jääb terve rida muid asustusüksusi, kuid toetust antakse vaid sellise metsamaa kohta, mis paikneb väljaspool Pärnu linna kui asustusüksust:

tabel RV0291U: rahvaarv, pindala ja asustustihedus

...Pärnu linn

....Pärnu linn asustusüksusena

....Pärnu linn, v.a Pärnu linn asustusüksusena

Selgitus:

roheline ja kollane ala moodustavad Pärnu linna

kollane ala on Pärnu linn kui asustusüksus
roheline ala see osa Pärnu linnast, mis jääb väljapoole Pärnu linna kui asustusüksust.

Lõike 7 kohaselt antakse toetust sama metsamaa osa kohta sama toetatava tegevuse elluviimiseks ainult üks kord strateegiakava perioodil, välja arvatud taimekaitsevahendi ostmine ja kasutamine, repellendi ostmine ja paigaldamine ning metsauuenduse hooldamine.

Näiteks antakse hooldusraie tegemiseks toetust ainult üks kord strateegiakava perioodil. Hooldusraie tegemise vajadus sõltub puistu liigist, metsamaa boniteediklassist ja sellest, kui tihti ja millal on eelnevalt hooldusraiet tehtud. Keskmiselt tuleks noore metsa hooldusraiet teha iga seitsme aasta tagant, mistõttu on strateegiakava perioodil, mis kestab viis aastat, hooldusraie ühekordne toetamine piisav. Taimekaitsevahendit ja repellenti saab kasutada vastavalt vajadusele. See sõltub repellendi või taimekaitsevahendi kasutusjuhendis ettenähtust ja puistu iseloomust. Metsauuenduse hooldamise korral antakse rajatud metsakultuuri hooldamiseks sama metsamaa osa kohta toetust metsakultuuri rajamise või maapinna mineraliseerimise aastal ja sellele vahetult järgneval kolmel aastal (maksimaalselt neli aastat).

Lõike 8 kohaselt peab metsamaa, millel toetatavat tegevust ellu viiakse, olema taotleja (erametsavaldaja või metsaühistu, sh tema liikme) omandis või kasutusvalduses vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest. Kasutusvaldus peab olema seatud asjaõiguslepinguga, mis on notariaalselt tõestatud ning vähemalt viieks aastaks. Näiteks kui viimane toetusosa makstakse 03.01.2025, peab kasutusvaldusleping olema seatud vähemalt kuni 03.01.2030. Reeglina lepitakse kasutusvalduslepingus kokku kasutusvaldaja õigused ja kohustused, sh õigus saada toetust, samuti milliseid tegevusi peab kasutusvaldaja metsamaal tegema või milliseid tegevusi kasutusvaldaja tohib metsamaal teha. Kui kasutusvalduslepingus ei ole metsamaal toetatava tegevuse elluviimise kohta kokku lepitud, peab taotleja esitama taotlemisel metsamaa omaniku vastava kirjaliku nõusoleku (eelnõu § 12 lõige 2 punkt 1).

Lõike 9 kohaselt ei või toetatava tegevusega alustada, sealhulgas sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi olla võetud varem, ning toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem kui KIK-ile taotluse esitamise päevale järgneval päeval. Nimetatud nõuet ei kohaldata lõike 5 punktides 1–3 nimetatud kahjustatud metsa uuendamise tegevustele nagu kahjustuste kõrvaldamine, metsakultuuri rajamine ja maapinna mineraliseerimine, sest kahjustused võivad olla tekkinud enne taotlusvooru või näiteks kahe taotlusvooru vahelisel ajal. Metsakahjustuse puhul on äärmiselt oluline, et kahjustus saaks kõrvaldatud ja mets kiiresti taastatud pärast kahjustuse tekkimist. Seetõttu on metsas kahjustuste kõrvaldamise ja metsakultuuri rajamise või maapinna mineraliseerimise tegevused toetatavad ka siis, kui need on tehtud taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kalendriaastal, täpsemalt mille puhul ei või toetatava tegevuse elluviimist alustada, sealhulgas sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi olla võetud varem, ning toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem, kui taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kalendriaastal. Sellega tagatakse kooskõla grupierandi määruse artikliga 6, mille lõike 5 punkti 1 kohaselt ei nõuta ergutava mõju olemasolu muu hulgas, kui tegu on abiga metsapõlengute, loodusõnnetuste, loodusõnnetusega võrreldavate ebasoodsate ilmastikutingimuste, muude ebasoodsate ilmastikutingimuste, taimekahjustajate, katastroofide ja kliimamuutusega seotud sündmuste tõttu kahjustatud metsanduspotentsiaali taastamisega. Ühtlasi on see kooskõlas ÜPP-strateegiakavade määruse artikli 86 lõikega 3, milles on sätestatud erand, et loodusõnnetuste puhul võib näha ette, et kulud on rahastamiskõlblikud alates kuupäevast, mil asjaomane sündmus toimus.

Lõike 10 kohaselt ei anta toetust sellise toetatava tegevuse elluviimiseks, mida tehakse metsamaal, mis Harju, Rapla ja Pärnu maakonnas tehtud maakonnaplaneeringu kohaselt on määratud Rail Balticu raudtee trassi koridori asukohaks, välja arvatud juhul, kui Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (edaspidi *TTJA*) on Rail Balticu põhiprojektist lähtudes andnud kõik vajaminevad ehitusload, millest nähtub, et sellele metsamaale Rail Balticu projektiga seotud ehitisi ei ehitata ehk see maa jääb ka projekti lõppedes metsamaaks. Maakonnaplaneeringutes kehtestati 350 meetri laiune trassikoridor raudteele ja sellega seotud infrastruktuurile (teenindusteed, juurdepääsuteed kruntidele, ülesõidud ja käigud, ökoduktid jne), mida raudtee võib läbida ehk määrati võimalik maksimaalne ala, mis sisaldas nii raudteemaad, kaitsevööndit kui ka nihutusruumi. Tegelik raudtee maavajadus on ehitusprojekti järgselt raudteetrassil laiusega alates 66 meetrist. Kui TTJA on väljastanud ehitusloa, millest nähtub, et metsamaa ala, kus toetatavat tegevust ellu viiakse ei jää konkreetsetl Rail Balticu raudteemaa tegelikku asukohta, on see toetuse seisukohalt abikõlblik. Oluline on, et toetuse saajal oleks võimalik täita toetusega võetud eelnõus sätestatud kõik nõuded ja kohustused, sealhulgas tagada toetatava tegevuse kestus ning säilitada toetuse abil ehitatud või ostetud vara ja kasutada seda sihtotstarbeliselt vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest. Lisaks peab toetuse saaja arvestama ehitusseadustiku §-s 73 sätestatud raudtee kaitsevööndi kohta seatud nõuetega. Kuna Rail Balticu alla jääva raudteemaa omanikuks saab riik, siis raudteemaa ei ole toetusõiguslik. Raudtee kaitsevööndit aga riik täies ulatuses ei omanda. Riik omandab kaitsevööndi alast ainult nii palju, kui on tarvis raudtee ja seda teenindavate rajatiste (nt raudteega paralleelselt kulgeva hooldustee) ehitamiseks. See tähendab, et osa kaitsevööndi maast võib kuuluda eraomanike omandisse. Kaitsevööndisse jääval eraomandis olevale metsamaale saab taotleda toetust juhul, kui toetuse saaja järgib lisaks toetuse saamise tingimustele, sh toetuse sihipärasele kasutamisele, ka ehitusseadustiku §-s 73 raudtee kaitsevööndi kohta sätestatud nõudeid.

Eelnõu §-ga 5 kehtestatakse nõuded toetatavatele tegevustele.

Lõikes 1 on sätestatud nõuded hooldusraie tegemisele.

Punkti 1 kohaselt tuleb hooldusraiet teha valgustus- või harvendusraiena (valgustusraie kuni 8-sentimeetrise keskmise rinnasdiameetriga puistus ning harvendusraie 8-sentimeetrilise ja suurema keskmise rinnasdiameetriga puistus) metsaseaduses sätestatud nõuete kohaselt. Metsaseaduse § 28 lõike 7 punktide 1 ja 2 kohaselt tehakse valgustusraiet puude valgus- ja toitetingimuste parandamiseks ning metsa liigilise koosseisu kujundamiseks ning harvendusraiet metsa väärtuse tõstmiseks, metsa tiheduse ja koosseisu reguleerimiseks ning lähitulevikus väljalangevate puude puidu kasutamise võimaldamiseks. Metsaseaduse § 31 lõigete 1 ja 4 kohaselt tuleb hooldusraie tegemisel järgida metsaseaduse alusel kehtestatud keskkonnaministri 27. detsembri 2006. a määrust nr 88 „Metsa majandamise eeskiri“ (edaspidi *metsa majandamise eeskiri*). Toetusega suunatakse erametsavaldajat tegema hooldusraiet noores ehk kuni 30-aasta vanuses metsas. Eriti oluline on õigeaegselt ära teha valgustusraie kuni kümneaastases puistus⁷.

Punktide 2 ja 3 kohaselt peab erametsavaldaja või metsaühistu tegema hooldusraiet mitte vähem kui ühe hektari ja mitte rohkem kui 30 hektari ulatuses kalendriaastas (taotleja kohta) ning metsaühistu liige tegema hooldusraiet mitte rohkem kui 30 hektari ulatuses metsamaa kohta kalendriaastas. Seega kui metsaühistu taotleb toetust hooldusraie tegemiseks enda omandis või kasutusvalduses oleva metsamaa kohta, siis on vähim hooldusraiega hõlmatud metsamaa pindala suurus, mille kohta toetust antakse, üks hektar ning maksimaalne suurus 30 hektarit

⁷ Metsamajanduse alused E.Laas, V. Uri, M.Valgepea

kalendriaastas. Kui aga metsaühistu taotleb toetust hooldusraieks tema liikme omandis või kasutusvalduses oleva metsamaa kohta, siis hooldusraiega hõlmatud metsamaa pindala miinimumsuurust eelnõu ei sätesta, kuid maksimaalselt saab metsaühistu taotleda sel juhul toetust tema ühe liikme omandis või kasutusvalduses oleva kuni 30 hektari suuruse metsamaa kohta kalendriaastas. Teisisõnu tähendab see seda, et toetuskõlblikku metsamaad ei tohi nõ „üle kanda“ ühelt metsaühistu liikmelt teisele. Näiteks kui metsaühistu taotleb toetust hooldusraie tegemiseks ühe oma liikme kümne hektari metsamaa kohta, siis ei saa sama metsaühistu taotleda toetust oma teise liikme 50 hektari metsamaa kohta. Sellisel juhul saab metsaühistu toetust esimese liikme kümne hektari metsamaa kohta ja teise liikme 30 hektari metsamaa kohta.

Punkti 4 kohaselt ei tohi hooldusraiet teha metsamaa osal, millel paikneb looduskaitseaduse § 4 lõikes 1 nimetatud kaitstav loodusobjekt, milleks on kaitsealad, hoiualad, kaitsealused liigid ja kivistised, püsielupaigad, kaitstavad looduse üksikobjektid ning kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid nagu näiteks maastik või väärtuslik põllumaa. Kaitsekord määratakse täpsemalt kaitse-eeskirjaga, mida erametsavaldaja peab järgima, mistõttu toetuse raames ei hüvitata hooldusraie tegemist sellisel metsamaa osal, kus asub kaitstav loodusobjekt.

Punkti 5 kohaselt antakse toetust metsamaa kohta hooldusraieks ainult tingimusel, kui sama metsamaa osa kohta ei ole taotluse esitamisele vahetult eelnenud viie aasta jooksul saadud hooldusraieks toetust „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ meetme 8 „Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse“ tegevuse liigi 8.6 „Metsade elujõulisuse ja majandusliku väärtuse parandamine“ raames. Nõudele vastamist vaadatakse metsamaa osade kaupa taotlusvoorude lõikes. Näiteks kui taotletakse toetust aastal 2023, siis toetuse saamiseks ei tohi sama metsamaa osa kohta olla saadud (makstud) nimetatud eelmise perioodi erametsa investeeringutoetuse määruse alusel toetust hooldusraieks viimase viie aasta jooksul.

Lõikes 2 kehtestatakse nõuded metsakahjustuste ennetamise tegevustele.

Punkti 1 kohaselt tuleb taimekaitsevahenditena osta ja kasutada üksnes bioloogilisi või mehaanilisi taimekaitsevahendeid ja kasutada töövõtteid, mis ei avalda või avaldavad vähimat kõrvalmõju loodusele ja muudele organismidele. Taimekaitsevahendite registri leiab lehelt <https://portaal.agri.ee/avalik/#/taimekaitse/taimekaitsevahendid-otsing/et>. Kui avada taimekaitsevahendite registris avalik vaade, sealt omakorda laiendatud otsing ja menüüst taimekaitsevahendi liik bioloogiline või mehaaniline, siis kuvatakse registreeritud ja turule lubatud tooted. Kahjustajaid (taimehaigused, männikärsakas, juurepess jt) tuleb tõrjuda taimekaitsevahenditega vastavalt toote kasutusjuhendis olevatele juhiste arvestades ilmastikutingimusi. Nõue kasutada bioloogilisi vahendeid on täidetud, kui taimi pritsitakse bioloogilise taimekaitsevahendiga, raiel töödeldakse kände puitu lagundaval seenel – hiidkoorikul põhineva preparaadiga, et vältida juurepessu levikut.

Punkti 2 kohaselt toetatakse männikärsaka tõrje puhul vahatatud taimede ostmist või vahatatud taimede kohapealset istutamist.

Punktis 3 sätestatakse nõuded ulukikahjustuse ennetamise korral aia paigaldamisele. Selleks, et aed oleks vastupidav ning ei seaks lisaks metsapuu taimedele ohtu ka metsloomadele, peab see olema rajatud vähemalt kahe meetri kõrgusena. Sellise kõrgusega aed peaks vastu pidama ka võimaliku lumerohkuse korral, samuti piirama ka suuremate ja jõulisemalt käituvate metsloomade nagu näiteks põdra või metssea liikumist.

Lõikes 3 sätestatakse nõuded kahjustatud metsa uuendamise tegevuste kohta.

Punkti 1 kohaselt antakse kahjustatud metsa uuendamiseks toetust, kui kahjustuse saanud metsamaa osa, mille kohta toetust taotletakse, on vähemalt 0,5 hektari suurune.

Punkti 2 kohaselt saab toetust kahjustuste kõrvaldamise, metsakultuuri rajamise või maapinna mineraliseerimise korral, kui taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kalendriaastal metsamaal toimunud loodusõnnetuse või tulekahju kohta on tehtud metsa majandamise eeskirja §-s 22 sätestatud nõuete kohaselt metsakaitseeksperiment. Grupierandi määruse artikli 43 lõike 5 punkti a kohaselt saab toetust anda tingimusel, et pädev asutus on ametlikult tunnistanud metsapõlengu, loodusõnnetuse, taimekahjustaja leviku või muu sündmuse toimumist või esinemist. Pädevaks asutuseks vastavalt metsa majandamise eeskirjale on Keskkonnaamet. Metsakaitseeksperimenti tellimiseks esitab metsaomanik Keskkonnaametile metsateatise metsakahjustuse kohta. See on vajalik, sest KIK-il kui taotluse menetlejal on taotluse rahuldamise otsuse tegemisel vajalik saada kindlus, et kavandatud kahjustatud metsa uuendamise tegevused on lubatud.

Punkti 3 kohaselt on seatud nõue, et kui toetust taotletakse kahjustatud metsamaal kahjustuste kõrvaldamiseks, siis tuleb samaaegselt taotleda toetust ka sama metsamaa osale metsakultuuri rajamiseks või sama metsamaa maapinna mineraliseerimiseks.

Eelnõu §-ga 6 sätestatakse toetuse vorm, määr ja suurus.

Strateegiakava kohaselt võib antud toetust anda ÜPP-strateegiakavade määruse artikli 83 lõike 1 punkti b ja lõike 2 punkti a alapunkti i alusel kasutades ühikuhindasid. See tähendab, et tuleb välja selgitada töö või teenuse õiglane hind. Seejuures peab olema tagatud, et toetavate tegevuste ühikuhinnad põhinevad ausal, õiglasel ja kontrollitaval arvutusmeetodil, mis põhineb statistilistel andmetel, muul objektiivsel teabel või eksperdihinnangul. Kavandatavad ühikuhinnad peavad olema õiglased, mõistlikud ning võrreldavad väljakujunenud turuhindadega, et vältida võimalikke turumoonutusi. Seetõttu selgitasid ühikuhinnad välja Eesti Maaülikooli Metsanduse ja inseneeria instituudi metsa- ja maakorralduse ning metsatööstuse õppetooli teadlased uuringuga „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2023–2027 sekkumiste KK 2.1 „Investeeringud metsa kliimamuutustega kohanemiseks (tootlikud investeeringud) ja KK 2.2 „Investeeringud metsa kliimamuutustega kohanemiseks (mittetootlikud investeeringud)“, mis on eelnõu ja seletuskirja koostamise hetkel veel analüüsimisel ning seetõttu on ühikuhinnad eelnõus sätestamata. Vastavalt uuringuga leitud ühikuhindadele võetakse arvesse strateegiakava sekkumislehes kehtestatud toetuse määra ning leitakse ühikuhind metsamaa hektari või kuupmeetri kohta. Sellise kulude lihtsustatud hüvitamisviisi alusel tegevuse tegelikku maksumust ja selle tasumist ei tõendata ega kontrollita, mistõttu lihtsustab see toetuse rakendamist.

Juhul, kui ühikuhinda ei ole võimalik välja selgitada, saab toetust tegelikult tekkinud abikõlblike kulude hüvitamisega ÜPP-strateegiakavade määruse artikli 83 lõike 1 punkti a alusel.

Strateegiakava sekkumislehe kohaselt on hooldusraie tegemise korral toetuse määr 75%, kahjustuste kõrvaldamise korral 30%, uue metsakultuuri rajamise, maapinna mineraliseerimise, metsakultuuri hooldamise ning taimekahjustuse ennetamiseks vajaliku tõrjevahendi ning korral 90% tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest. Ladvakaitsme ja tüvekaitsme, repellendi ostmise

ja kasutamise ning aia ostmise ja paigalduse puhul on toetuse määr 50%. Toetuse ühikuhinna arvutamisel on arvesse võetud maksimaalne toetuse määr ning vastavalt sellele sõltumatu eksperdi poolt välja selgitatud teenuse keskmist hinda vähendatud.

Lõike 1 kohaselt on enamiku tegevuste korral – uue metsakultuuri rajamine, maapinna mineraliseerimine, metsakultuuri hooldamine, hooldusraie, repellendi ning tüve- ja ladvakaitse ostmise ja paigaldamine ning taimekaitsevahendi ostmise ja kasutamine – abikõlbliku kulu maksumuse määramisel võetudki aluseks sõltumatu eksperdi poolt välja töötatud teenuse ühikuhind ja sellest arvutatud toetava tegevuse ühikuhind.

Lõike 2 kohaselt antakse aga aia ostmise ja paigaldamise korral toetust tegelikult tekkinud abikõlblike kulude hüvitamisena ehk kuludokumentide alusel. Aia ostmise ja paigaldamise maksumus sõltub konkreetsest aiast, mille kohta toetust makstakse sõltuvalt aia ostmise ja paigaldamise maksumusest, millest arvestatakse toetuseks 50%.

Lõiked 3–5 sätestavad toetuse ühikuhinnad. Toetuse ühikuhind sõltub sellest, kelle omandis või kasutusvalduses on metsamaa, millel tegevus ellu viiakse. Kõrgem toetuse ühikumäär rakendub füüsilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja omandis või kasutusvalduses oleval metsamaal ning madalam siis kui tegevus viiakse ellu juriidilise isiku omandis või kasutusvalduses oleval metsamaal.

Lõike 3 kohaselt on toetuse ühikuhind 356 eurot hektari kohta füüsilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja kasutuses oleva metsamaa ning 297 eurot hektari kohta juriidilise isiku kasutuses oleva metsamaa kohta.

Lõige 4 sätestab toetuse ühikuhinnad metsakahjustuste ennetamise korral.

Punkti 1 kohaselt on toetuse ühikuhind taimekaitsevahendi ostmise ja kasutamise korral 286 eurot hektari kohta füüsilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja kasutuses oleva metsamaa ning 239 eurot hektari kohta juriidilise isiku kasutuses oleva metsamaa kohta.

Punkti 2 kohaselt on toetuse ühikuhind tüvekaitsme ja ladvakaitse ostmise ja paigaldamise korral 146 eurot hektari kohta füüsilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja kasutuses oleva metsamaa ning 122 eurot hektari kohta juriidilise isiku kasutuses oleva metsamaa kohta.

Punkti 3 kohaselt on toetuse ühikuhind repellendi ostmise, paigaldamise või kasutamise korral 146 eurot hektari kohta füüsilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja kasutuses oleva metsamaa ja 122 eurot hektari kohta juriidilise isiku kasutuses oleva metsamaa kohta.

Punkti 4 kohaselt on toetuse ühikuhind männikärsaka tõrjumiseks vajaliku vahetatud taime ostmise ja istutamise korral 286 eurot hektari füüsilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja kasutuses oleval metsamaal ning 239 eurot hektari kohta juriidilise isiku kasutuses oleva metsamaa kohta

Lõige 5 sätestab toetuse ühikuhinnad kahjustatud metsa uuendamise korral.

Punkti 1 kohaselt on toetuse ühikuhind kahjustuste kõrvaldamise korral 1719 eurot hektari kohta füüsilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja kasutuses oleval metsamaa ning 1433 eurot hektari kohta juriidilise isiku kasutuses oleva metsamaa kohta;

Punkti 2 kohaselt on toetuse ühikuhind metsakultuuri rajamise korral 815 eurot hektari kohta füüsilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja kasutuses oleval metsamaal ning 680 eurot hektari kohta juriidilise isiku kasutuses oleva metsamaa kohta;

Punkti 3 kohaselt on toetuse ühikuhind maapinna mineraliseerimise korral 245 eurot hektari kohta füüsilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja kasutuses oleval metsamaal ning 204 eurot hektari kohta juriidilise isiku kasutuses oleva metsamaa kohta;

Punkti 4 kohaselt on toetuse ühikuhind metsauuenduse hooldamise korral 286 eurot hektari kohta füüsilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja kasutuses oleva metsamaa ning 239 eurot hektari kohta juriidilise isiku kasutuses oleva metsamaa kohta.

Lõiked 6 ja 7 reguleerivad vähese tähtsusega abi andmise eeskirjade kohaldamist.

Toetust antakse vähese tähtsusega abina vähese tähtsusega abi määruse tähenduses, ning sellele kohaldatakse eelnimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatud. Vähese tähtsusega abi määruse kohaldamisel tuleb lisaks kontrollida toetuse saajate vähese tähtsusega abi vaba jääki. Seda on võimalik kontrollida konkurentsiseaduse alusel asutatud riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrist jaotises: vähese tähtsusega abi vaba jääk aadressil <https://www.fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused-kinnisvara/riigiabi>.

Lõike 6 kohaselt võetakse toetuse andmisel arvesse vähese tähtsusega abi andmisel vähese tähtsusega abi määruse artiklis 5 sätestatud erinevateks eesmärkideks antava vähese tähtsusega abi kumuleerimisreegleid. See tähendab, et vähese tähtsusega abi korral (repellendi ning taimehaiguste ja kahjustuste ennetamiseks vajaliku taimekaitsevahendi ostmise, paigaldamise või kasutamise korral) tuleb arvestada, et projektitoetuse suurus ei tohi ühe ettevõtja kohta koos jooksva majandusaasta ja sellele vahetult eelnenud kahe majandusaasta jooksul eraldatud vähese tähtsusega abiga ületada vähese tähtsusega abi määruse artikli 3 lõigetes 2 ja 3 sätestatud piirmäärasid, milleks on 200 000 eurot.

Lõike 7 kohaselt sätestab vähese tähtsusega abi määruse artikli 2 lõige 2, keda loetakse üheks ettevõtjaks. Ühe ettevõtja mõiste alla koonduvad kõik ettevõtted, mille vahel on vähemalt üks järgmistest suhetest:

- a) ettevõtte omab teises ettevõttes aktsionäride või osanike hälteenamust;
 - b) ettevõttel on õigus ametisse määrata või ametist vabastada enamikku teise ettevõtte haldus-, juht- või järelevalveorgani liikmetest;
 - c) ettevõttel on õigus rakendada teise ettevõtte suhtes valitsevat mõju vastavalt teise ettevõttega sõlmitud lepingule või selle asutamislepingule või põhikirjale;
 - d) ettevõtte, mis on teise ettevõtte aktsionär või osanik, kontrollib vastavalt kokkuleppele teiste aktsionäride või osanikega üksi sellise ettevõtte aktsionäride või osanike hälteenamust.
- Üheks ettevõtjaks peetakse ka ettevõtteid, mis on nimetatud punktides a–d kirjeldatud suhtes ühe või enama muu ettevõtte kaudu.

Lõike 8 kohaselt võetakse riigiabi andmisel arvesse komisjoni määruse (EL) 2022/2472 artiklis 8 sätestatud abi kumuleerimisreegleid. Näiteks ei tohi abi ülemmäär ületada 100% rahastamiskõlblikest kuludest.

Eelnõu §-ga 7 sätestatakse abikõlblikud kulud.

Lõike 1 kohaselt on abikõlblikud hooldusraieks, metsakahjustuste ennetamiseks ja kahjustatud metsa uuendamiseks vajalikud kulud, mis on tehtud sihtotstarbeliselt, mõistlikult ja majanduslikult soodsaimal viisil ning vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. Toetuse raames on abikõlblik kulu ka toetatava tegevuse nõuetekohase tähistamise kulu.

Lõikes 2 on loetletud mitteabikõlblikud kulud.

Punkti 1 kohaselt ei ole abikõlblikud kulud ÜPP-strateegiakavade määruse artikli 73 lõikes 3 toodud kulutused. Nende hulka kuuluvad näiteks põllumajandustoodete tootmise õiguste ostmise, toetusõiguste ostmise, investeringud metsastamisse, mis ei ole vastavuses keskkonna- ja kliimaeesmärkidega lähtuvalt kestliku metsanduse põhimõtetest, mis on välja töötatud üleeuroopalistes metsastamise ja taasmetsastamise suunistes.

Punkti 2 kohaselt ei ole abikõlblik kulu käibemaks, kui taotlejal on võimalik vastavalt käibemaksuseadusele taotleda selle tagastamist. Käibemaks on seega abikõlblik kulu, kui toetuse taotlejal puudub õigus taotleda käibemaksu tagastust käibemaksuseaduse alusel.

Punkti 3 kohaselt ei ole abikõlblikud kulud tehingute kulud, mis on sõlmitud selliste isikute vahel, kes on tulumaksuseaduse § 8 lõike 1 tähenduses seotud isikud. Isikud on omavahel seotud, kui neil on ühine majanduslik huvi või kui ühel isikul on teise üle valitsev mõju. Igal juhul käsitatakse seotud isikutena järgmisi isikuid: 1) abikaasad, elukaaslased või otse- või külgsuhtes sugulased; 2) ühte kontserni kuuluvad äriühingud äriseadustiku § 6 tähenduses; 3) juriidiline isik ja füüsiline isik, kellele kuulub vähemalt 10% selle juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest; 4) isikule kuulub koos teiste temaga seotud isikutega kokku üle 50% juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või õigusest juriidilise isiku kasumile; 5) juriidilised isikud, kelle aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest üle 50% kuulub ühele ja samale isikule või seotud isikutele; 6) isikud, kellele kuulub üle 25% ühe ja sama juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest; 7) juriidilised isikud, kelle juhatuse või juhatust asendava organi kõik liikmed on ühed ja samad isikud; 8) tööandja ja tema töötaja, töötaja abikaasa, elukaaslane või otsejoones sugulane; 9) isik on juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige (§ 9), juhtimis- või kontrollorgani liikme abikaasa või otsejoones sugulane.

Punkti 4 kohaselt ei ole abikõlblik kulu tavapärase tegevus- ja üldkulu, sealhulgas remondi-, rendi-, üüri-, side, reklaami- ja koolituskulu;

Punkti 5 kohaselt ei ole abikõlblik kulu sularahamakse, lepingu sõlmimisega või kindlustamisega seotud kulu, intress, tagatismakse ja finantsteenustega seotud muu kulu.

Punkti 6 kohaselt ei ole abikõlblik kulu teostatavusuuringu kulu.

Punkti 7 kohaselt ei ole abikõlblik kulu riigilõiv, notaritasu, trahv, finantskaristus ning vaide ja kohtumenetluse korral menetluskulu ja muu rahaline karistus.

Punkti 8 kohaselt ei ole abikõlblik kulu maa ja olemasoleva ehitise ostmise kulud, samuti rentimise kulud.

Punkti 9 kohaselt ei ole abikõlblik kulu kasutatud kauba ostmiseks tehtud kulu. See tähendab, et antud toetuse raames ei tohi osta kasutatud tüve- ega ladvakaitsemeid ja aiaga seotud kasutatud materjale.

Punkti 10 kohaselt, kuna toetatakse üksnes erametsamaale tehtavaid investeeringuid, siis riigile, kohaliku omavalitsuse üksusele või riigi osalusega eraõiguslikule juriidilisele isikule kuuluval metsamaal ellu viidud tegevuste kulu ei ole abikõlblik.

Punkti 11 kohaselt ei ole abikõlblik kulu hooldusraie korral looduskaitseaduse § 4 lõikes 1 nimetatud kaitstaval loodusobjektidel ellu viidud tegevuse kulu.

Punkti 12 kohaselt ei ole abikõlblik kulu ka elektripaigaldise kaitsevööndis ellu viidud tegevuse kulu.

Punkti 13 kohaselt ei ole üldjuhul abikõlblik kulu ka enne taotluse esitamist tehtud kulu. Erandina siinkohal on abikõlblikud enne taotlusvooruga toimunud metsakahjustuse uuendamise tegevuse kulud, täpsemalt metsas kahjustuste kõrvaldamise ja metsakultuuri rajamise või maapinna mineraliseerimise tegevused. See tähendab, et neid tegevusi võib ellu viia enne taotlemist, kuid arvestada tuleb, et toetatava tegevuse elluviimist alustada, sealhulgas sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi olla võetud varem, ning tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem kui taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kalendriaastal.

Punkti 14 kohaselt ei ole abikõlblik kulu maapinna mineraliseerimise kulu (metsakultuuri rajamise korral maapinna ettevalmistamiseks), kui tegemist on kuivendamata erametsamaaga, mille boniteediklass on 4–5A. Sellise boniteediga on enamasti tegemist turvasmuldadel kasvava metsaga. Strateegiakava keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandes anti soovitus, et maapinna mineraliseerimisele turvasmuldadel võiks seada piiranguid, kuna see tegevus ei lähe kokku kliimaeesmärkidega – turvasmullad ladustavad süsinikku ning mineraliseerimisel toimub süsiniku emissioon.

Punkti 15 kohaselt ei ole abikõlblik tegevuse elluviimiseks põhjendamatu ja ebaoluline kulu, nt toreduslik kulu tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 63 tähenduses.

Ühikuhindade moodustamisel on järgitud põhimõtet, et ühikuhinnas ei kajastuks kulud, mis ei ole abikõlblikud.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse ostumenetluse nõuded.

Ostumenetluse nõudeid peab järgima üksnes aia ostmise ja paigaldamise puhul, sest seda toetatakse tegelikult tekkinud abikõlblike kulude hüvitamisena, mistõttu peab ostumenetluse käigus välja selgitama aia mõistliku maksumuse. Seega **lõike 1** kohaselt korraldab taotleja enne taotluse esitamist aia ostmise ja paigaldamise raames tellitava töö või teenuse või ostetava vara mõistliku maksumuse väljaselgitamiseks ostumenetluse, arvestades § 4 lõikes 9 sätestatud nõuet. Kuna ostumenetlus tuleb korraldada enne taotluse esitamist, siis peab taotleja järgima, et ta ei või veel tegevuse elluviimisega alustada, sealhulgas sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi võtta varem, ning tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid ei tohi olla väljastatud varem kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval.

Lõike 2 kohaselt, kui aia ostmise ja paigaldamise raames tellitava töö, teenuse või ostetava aia eeldatav käibemaksuta maksumus ületab 5000 eurot, siis tuleb enne taotluse esitamist võtta vähemalt kolm erinevat, kuid omavahel võrreldavat hinnapakumust, välja arvatud olukorras, kui **lõike 3** kohaselt kolme hinnapakumuse küsimine ei ole objektiivselt võimalik. Taotleja ei või lõikes 2 sätestatud nõude eiramiseks jaotada osadeks aia ostmise ja paigaldamise raames

tellitavat tööd või teenust, mis on vajalik sama eesmärgi saavutamiseks, ega ostetavat vara, mis on funktsionaalselt koos toimiv. Taotleja võib jaotada aia ostmise ja paigaldamise raames tellitava töö või teenuse või ostetava vara osadeks, kui see on objektiivsel põhjusel õigustatud (**lõige 6**).

Lõike 4 kohaselt peab hinnapakumuse sisaldama taotleja nime, hinnapakkuja nime ja kontaktandmeid, hinnapakumuse väljastamise kuupäeva ning töö, teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust ning käibemaksuga ja käibemaksuta maksumust.

Lõike 5 kohaselt on oluline siinkohal teada, et taotleja ei või küsida hinnapakumust tulumaksuseaduse § 8 lõike 1 tähenduses endaga ega omavahel seotud isikutelt. See tähendab, et need isikud, kellel on ühine majanduslik huvi või kui ühel isikul on teise isiku üle valitsev mõju, on omavahel seotud. Sellisteks omavahel seotud isikuteks on näiteks abikaasad, elukaaslased või otse- või külgsuhtes sugulased või ühte kontserni kuuluvad äriühingud.

Eelnõu §-ga 9 sätestatakse isikud, kellele võib toetust anda.

Lõike 1 kohaselt antakse toetust isikule, kelle omandis või kasutusvalduses või kelle (metsaühistu) liikme omandis või kasutusvalduses on metsamaa, millel toetatavat tegevust ellu viiakse. Praktikaks on metsanduses kasutusel ka kasutusvaldus. Kasutusvaldust seatakse nüüd pigem pikaajaliseks metsa majandamiseks, mis võimaldab nii seadmeid osta, metsataimi istutada ja metsa majandada ühe äriühingu alt ning erinevalt eraisikuna metsa majandamisest on äriühingul metsa majandamisega seotud kulusid paremini tuludest maha arvestada.

Punkti 1 kohaselt on taotlejateks füüsilisest isikust ettevõtja (edaspidi *FIE*) või äriühing, kes vastab grupierandi määruse I lisa artikli 2 punktis 3 sätestatud mikroettevõtja määratlusele (edaspidi koos *mikroettevõtja*), samuti füüsiline isik (edaspidi kõik koos *erametsavaldaja*), ning punkti 2 kohaselt metsaühistu. Mikroettevõtja määratlus on avatud seletuskirjas § 3 osas.

Lõike 2 kohaselt peab, sarnaselt punktis 1 toodule mikroettevõtja määratlusele vastama ka metsaühistu ettevõtjast liige, kelle omandis või kelle kasutusvalduses oleval metsamaal tegevust ellu viiakse. Ettevõtjaks on majandustegevust teostav füüsiline või juriidiline isik.

Eelnõu §-ga 10 sätestatakse nõuded taotlejale.

Lõike 1 kohaselt ei tohi taotlejal olla riikliku maksu võlgnevust, mis on suurem kui 100 eurot. Juhul kui maksuvõlg on suurem, kui 100 eurot, siis makstakse toetust vaid juhul, kui maksuvõlg on ajatatud ning toetuse saaja on maksuvõla tasunud ajakava kohaselt. Sätte eesmärk on tagada, et toetust saavad vaid sellised isikud, kes on oma kohustused riigi ees täitnud.

Lõike 2 kohaselt ei tohi taotleja suhtes olla algatatud likvideerimismenetlust ega nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või välja kuulutatud pankrotti. Metsaühistul ja mikroettevõtjal ei tohi olla äriregistri pidaja poolt kehtivat kustutamishoiatust. Need nõuded on kehtestatud selleks, et tagada toetuse andmine jätkusuutlikele taotlejatele ning nende tegevuse jätkumise eeldused ka edaspidi.

Lõike 3 kohaselt ei tohi taotleja olla saanud ega tohi taotleda toetust samal metsamaal osal tehtud samale kulule. See annab kindluse, et ühe ja sama kulu kohta ei makstaks toetust korduvalt ehk antud nõudega välditakse topeltrahastamist. Piirangu eesmärk on vältida ühe ja sama toetatava tegevuse kulu topeltrahastamist näiteks erinevate arengukavade alusel antavate

toetuste või struktuurifondide vahenditest saadud abi või toetuste kaudu. Nõue tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116⁸ artiklist 36, mille kohaselt liikmesriigid tagavad, et EAFRDst rahastatavaid kulusid ei kaeta ELi eelarvest ühegi teise rahastamisvahendiga.

Lõike 4 kohaselt ei anta toetust taotlejale, kes on jätnud talle antud tähtjaks tagasi maksmata nii riigieelarvelistest, ELi kui ka välisabi vahenditest tagasimaksmisele kuulunud summa. Selle nõude eesmärk on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Lõike 5 kohaselt ei tohi tähtjaliselt asutatud taotleja olla asutatud lühemaks ajaks, kui viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kuna ka toetuse sihipärase kasutamise periood kestab veel viis aastat peale viimase makse saamist, mistõttu on oluline tagada taotleja pikaajaline jätkusuutlikkus.

Lõike 6 kohaselt ei tohi taotlejal olla kehtivat karistust karistusseadustikus sätestatud järgmiste süütegude toimepanemise eest: § 49¹ – ettevõtluskeeld; § 209 – kelmus; § 209¹ – hankekelmus; § 210 – soodustuskelmus; § 296 – altkäemaksu vahendus; § 298 – altkäemaksu andmine; § 298¹ – mõjuvõimuga kauplemine; §-d 354–358 – puude ja põõsaste kahjustamine ja hävitamine, sealhulgas ettevaatamatusel, puude ja põõsaste ebaseaduslik raie, kaitstava loodusobjekti kaitse nõuete eiramine, sealhulgas ettevaatamatusel; § 372 – tegevusloata ja keelatud majandustegevus; § 373 – ärikeelu rikkumine; § 384 – maksejõuetuse põhjustamine. Strateegiakava raames toetuste andmise üle otsustamisel lähtutakse muu hulgas sellest, et kui isik on toime pannud hüvede välja petmisega või avaliku võimu otsuste enda kasuks kallutamiseiga seotud väär- või kuriteo, mille toimepanemise eest on tema kohta kantud kehtivad karistusandmed karistusregistrisse, siis ei saa selline isik toetust, sest tegemist ei ole õiguskuuleka ja usaldusväärse isikuga ning ta ei vasta toetuse saamise nõuetele. Loetletud on ja seega arvesse võetakse üksnes need isiku süüteod, mis seavad tõsiselt kahtluse alla tema õiguskuulekuse ja usaldusväärsuse konkreetse toetusega seotult. Kehtivad karistused on karistusregistris avalik info ja nõudele vastamist kontrollitakse registrist.

Lõike 7 kohaselt ei anta toetust taotlejale, kes on raskustes olev ettevõtja grupierandi määruse artikli 2 punkti 59 tähenduses. Raskustes olevaks ettevõtjaks loetakse piiratud vastutusega äriühingut, mis on akumulieeritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist või äriühingut, kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatu vastutus äriühingu võlgade eest ja mis on akumulieeritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma arvetel olevast kapitalist. Eeltoodud tingimused ei puuduta alla kolme aasta eksisteerinud väikese ja keskmise suurusega ettevõtjaid. Raskustes olevaks ettevõtjaks loetakse ka neid ettevõtjaid, kelle suhtes on võlausaldajate soovil algatatud kõiki võlakohustusi hõlmav maksejõuetusmenetlus või ettevõtja vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele; kui ettevõtja on saanud päästmisabi ning ei ole veel laenu tagasi maksnud või garantiid lõpetanud või on saanud ümberkorraldusabi ning tema suhtes kohaldatakse endiselt ümberkorraldamiskava ning ettevõtja puhul, kelle viimase kahe aasta arvestuslik võla ja omakapitali suhe on olnud suurem kui 7,5 ja enne intresse, makse ja kulumit arvestatud kasumi (EBITDA) suhe intressimaksete kattevarasse olnud alla 1,0.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261).

Ettevõtja vastavust raskustes oleva ettevõtja kriteeriumitele hindab KIK, kes kontrollib mikroettevõtjaid taotluses esitatud andmete järgi enne taotluse rahuldamist. Kontrolli tehakse äriregistris majandusaasta aruannete alusel, mikroettevõtjate kohta teistesse registrisse kantud andmete järgi või kontrollides mikroettevõtja raamatupidamist.

Grupierandi määrust kohaldatakse raskustes olevale ettevõtjale sellistes olukordades, kus ettevõtja raskustesse sattumise põhjuseks on kahju, mis on tingitud ettevõtja kontrolli alt väljas olevatest sündmustest, näiteks loodusõnnetusega võrreldavatest ebasoodsatest ilmastikutingimustest, loomataudidest või taimekahjustajatest, metsapõlengutest, metsades toimunud katastroofidest ja metsades kliimamuutustega seoses toimunud sündmustest. Sellisel juhul hüvitatakse taimekahjustajate ennetamise, tõrje ja likvideerimisega seotud kulud.

Eelnõu §-ga 11 sätestatakse taotluse esitamine ja taotluse esitamise tähtaeg.

PRIA kuulutab ametlikus võrguväljaandes Ametlikud Teadaanded ning PRIA veebilehel ja erametsaportaalis välja taotlusvooru tähtaja ning taotleja esitab hiljemalt selleks tähtajaks taotluse KIK-ile elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna (edaspidi *e-PRIA*) kaudu.

Taotleja saab esitada ühe taotluse, mis võib sisaldada kõiki §-s 4 loetletud toetatavaid tegevusi.

Eelnõu §-ga 12 sätestatakse nõuded taotlusele.

Määruses sätestatakse nõuded taotluse kohta, sealhulgas dokumendid, mida koos avaldusega tuleb esitada.

Lõike 1 kohaselt esitatakse e-PRIA kaudu esitatavas taotluses rida andmeid:

Punkti 1 kohaselt taotleja nimi ja isiku- või registrikood ning taotleja esindaja nimi ja kontaktandmed.

Punkti 2 kohaselt taotluse selgelt sõnastatud sisu, sealhulgas andmed toetatava tegevuse kohta nagu toetatava tegevuse nimetus ja kirjeldus ning selle metsamaa suurus, katastritunnus ja metsaeraldise number, mille kohta toetust taotletakse.

Punkti 3 kohaselt teave toetuse saamise nõuetekohasuse kohta, sealhulgas selle kohta, et taotleja ei ole raskustes olev ettevõtja.

Punkti 4 kohaselt taotletav toetuse suurus, lähtudes §-s 6 sätestatud toetuse määrast või ühikuhindadest, ning toetatava tegevuse kogumaksumus.

Punkti 5 kohaselt mikroettevõtja puhul teave olemasolevate töökohtade ja töötajate arvu kohta, kas ta on autonoomne, partner- või seotud ettevõtja, kontserni liikmete ja tema üle lepingu või muul alusel valitsevat mõju omava ettevõtja kohta.

Lõikes 2 loetletakse need dokumendid, mis taotleja esitab koos taotlusega.

Punkti 1 kohaselt esitab taotleja kasutusvalduse korral metsamaa omaniku kirjaliku nõusoleku toetatava tegevuse elluviimiseks, kui vastav kokkulepe ei tulene kasutusvalduse lepingust. Sel juhul on tagatud kindlus, et taotleja võib metsamaal toetatavaid tegevusi ellu viia.

Punkti 2 kohaselt esitab metsaühistu oma liikmete nimekirja koos nende isiku- või registrikoodidega taotluse esitamise kuule vahetult eelnenud kuu esimese päeva seisuga.

Nimekiri on vajalik selleks, et veenduda taotluses esitatud isiku kuulumist metsaühistu liikmeskonda, kuna metsaühistu saab toetust taotleda oma liikmete omandis või kasutusvalduses oleva metsamaa kohta. Mitte-liikmed saavad taotleda toetust tavapärase erametsavaldajana, täpsemalt füüsilise isikuna või mikroettevõtjana.

Punkti 3 kohaselt peab metsaühistul taotlejana olema liikmete nõusolek nende nimel taotlus esitada, kui see ei tulene metsaühistu põhikirjast. See aitab vältida hilisemaid arusaamatusi, mis taotlemise või toetuse saamisega võivad kaasneda. Metsaühistu liikmete toetusega seotud nõusoleku andmine peab kajastuma metsaühistu üldkoosoleku poolt vastuvõetud otsuses. Üldkoosolek võtab vastu otsuseid kõikides juhtimise küsimustes, mida ei ole seaduse või põhikirjaga antud juhatuse või muu organi pädevusse. Muu hulgas võib üldkoosolek otsustada võtta toetust liikmete nimel. Üldkoosoleku otsus peab olema vastu võetud mitte varem kui taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kalendriaastal, mis on kehtestatud seetõttu, et nõusolek oleks mõistliku kestusega.

Punkti 4 kohaselt tuleb mikroettevõtja puhul taotlejal esitada taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta aruanne, kui taotlejal või liikmel ei ole aruanne taotluse esitamise hetkeks äriregistrist kättesaadav.

Punkti 5 kohaselt esitab taotleja aia ostmisel ja paigaldamisel ostumenetluse korral väljavalitud hinnapakumuse.

Eelnõu §-ga 13 sätestatakse taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse nõuetele vastavuse kontrollimise alused.

Lõike 1 kohaselt kontrollib nõuete täitmist ning taotluses, maksetaotluses ja muudes dokumentides esitatud andmete õigsust KIK. Lähtuvalt ELÜPS § 8 lõikest 4 võib nõuete täitmist kontrollida ka taotlejaga seotud kolmanda isiku juures, kes valdab abinõuga seotud andmeid või dokumente, ja toetatava tegevuse elluviimise kohas.

Lõike 2 kohaselt selgitab KIK välja FIE-de mikroettevõtja määratlusele vastavuse esitades selleks Maksu- ja Tolliametile toetust taotlenud FIE-de nimekirja, et saada nende FIE-de tuludeklaratsiooni vormi E andmed, kes ei ole käibemaksukohustuslased.

Lõikega 3 on kehtestatud õigusnorm metsakultuuri rajamise aasta ja puistu vanuse kontrollimiseks. Metsakultuuri hooldamise korral metsakultuuri rajamise aasta ning hooldusraiete puhul kuni 30-aasta vanuse puistu vanuse kontrollimisel lähtub KIK metsaregistri kehtivate inventeerimisandmete alusel määratletud puistu jooksvast vanusest (metsaregistris andmete tabeli veerus "Jooksev vanus") ning kuni kümneaastase puistu puhul, kui inventeerimisandmed ei vasta tegelikkusele, muudest asjakohastest andmetest ja tõenditest.

Puistu jooksva vanuse moodustab metsa inventeerimise ajal määratletud puistu vanus, millele lisandub metsakorraldusest möödunud aeg. Näiteks kui puistu inventeerimisel on määratletud puistu vanuseks 28 aastat ning toetuse taotlemise aastal on metsakorraldusest möödunud kuus aastat, on puistu jooksev vanus 34 aastat ning sellise puistu hooldusraieks toetust taotleda ei saa. Seetõttu on asjakohane, et kuni kümneaastase puistu hooldusraieks ja rajatud metsakultuuri hooldamiseks, kui metsaregistris olevad inventeerimisandmed ei vasta tegelikkusele, lähtub KIK taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimisel muudest olemasolevatest andmetest ja tõenditest (metsateatis, lageraiet tõendav dokument, KIK kontrolliüksuse piirkondliku kontrolliüksuse spetsialisti vaatlus kohapeal jms).

Eelnõu §-ga 14 sätestatakse taotluste hindamise põhimõtted.

Keskmine erametsaomandi suurus Eestis on 10,7 hektarit, füüsiliste isikute puhul on see 6,6 hektarit ja juriidilistel isikutel 78,6 hektarit. Seega on juriidilisest isikust erametsaomanike metsamaa enamasti tunduvalt suurem kui füüsiliste isikute metsamaa, samas moodustavad erametsaomanikest enamiku füüsilised isikud.⁹ Toetusega soovitakse jõuda eelkõige väiksemate metsavaldajateni. Seetõttu eelistatakse näiteks hooldusraie korral neid taotlusi, milles taotletakse toetust väiksemale metsamaa osale.

Lõike 1 kohaselt hindab KIK nõuetele vastavaid taotlusi § 4 lõikes 1 nimetatud tegevuste (hooldusraie, metsakahjustuste ennetamine, kahjustatud metsa uuendamine) kohta eelnõu **lisades 1–3** sätestatud hindamiskriteeriumide alusel. **Lisa 1** „Hooldusraie hindamise kriteeriumid“ sätestab hooldusraie taotluste hindamiskriteeriumid, **lisa 2** „Metsakahjustuste ennetamise hindamise kriteeriumid“ sätestab metsakahjustuste ennetamise taotluste hindamiskriteeriumid ja **lisa 3** „Kahjustatud metsa uuendamise hindamise kriteeriumid“ sätestab kahjustatud metsa uuendamise taotluste hindamiskriteeriumid.

Lõike 2 kohaselt moodustab KIK hindamiskriteeriumite alusel paremusjärjestused eraldi hooldusraie, metsakahjustuste ennetamise ja kahjustatud metsa uuendamise tegevuste lõikes. Paremaks loetakse suurema hindepunktide summa saanud taotlused.

Hindamine hooldusraie korral

Eelnõu **lõike 3** kohaselt tuleb hooldusraie korral silmas pidada, et kõigepealt hinnatakse lisas 1 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel kuni kümneaastased puistud. Seejärel, kui hooldusraiele määratud vahendeid jääb üle, siis teine paremusjärjestus moodustatakse 11–20 aastase puistu kohta ning kui ka siis jääb kavandatud vahendeid üle, hinnatakse 21–30 aastased puistud.

Taotlejal on võimalik saada 0, 4, 8, 12 või 16 hindepunkti sõltuvalt metsamaa pindala suurusest, mille kohta ta hooldusraieks toetust taotleb – mida väiksem on hooldusraiega hõlmatud metsamaa pindala suuruse vahemik, seda rohkem hindepunkte antakse. Nagu eespool mainitud, siis toetusega soovitakse jõuda eelkõige väiksemate metsavaldajateni, mistõttu eelistatakse hooldusraie korral just neid taotlusi, milles taotletakse toetust väiksemale metsamaa osale. Samas, kui hooldusraiega hõlmatud metsamaa pindala on väga väike, alla ühe hektari või väga suur, üle 20 hektari, siis see hindepunkte ei anna.

Sarnaselt arvestatakse hindamisel punkte ka metsaühistu puhul, kes taotlevad toetust oma liikmete metsamaale, kuid metsaühistu puhul võetakse aluseks hooldusraiega hõlmatud metsamaa keskmine pindala liikme kohta, kelle eest metsaühistu toetust taotleb.

Lõikega 4 sätestatakse kord, mida tuleb hindamisel järgida, kui hooldusraieks esitatud taotluste hindamisel kaks või enam taotlust saavad võrdse arvu hindepunkte. Sel juhul eelistatakse taotlust, mille on esitanud füüsilisest isikust erametsavaldaja. Kui ka siis on võrdsed punktid, eelistatakse taotlust, mis on esitatud varem.

Hindamine metsakahjustuste ennetamise korral

Eelnõu **lisa 2** sätestab metsakahjustuste ennetamise hindamiskriteeriumid. Toetust taotlevaid erametsavaldajaid ja metsaühistuid hinnatakse sarnasel põhimõttel. See tähendab, et

⁹ Kättesaadav <https://kliimaministeerium.ee/elurikkus-keskkonnakaitse/metsandus/uuringud-ja-lisamaterjalid>.

erametsavaldajast taotlejale arvestatakse hindepunkte lähtuvalt selle metsamaa pindala suuruselt, kus männikärsaka tõrjumiseks vajalikke taimekaitsevahendeid (v.a juurepessu tõrjevahend) või ulukikahjustuste ennetamiseks repellenti või tüve- ja ladvakaitsemeid kavatakse osta ja kasutada. Täpsemalt, metsakahjustuste ennetamisel hõlmatud metsamaa iga ühe hektari kohta antakse kümme hindepunkti ning saadud punktid liidetakse. Metsaühistu puhul arvestatakse hindepunkte lähtuvalt metsaühistu liikmete, kelle metsamaal nimetatud vahendeid kavatakse kasutada, keskmisest metsakahjustuste ennetamisega hõlmatud metsamaa pindalast. Üksnes ulukikahjustuste ennetamiseks aia ostmine ja paigaldamine või juurepessu tõrjevahendi ostmine ja kasutamine hindepunkte ei anna.

Lõikes 5 sätestatakse kord, mida tuleb järgida, kui metsakahjustuste ennetamiseks esitatud taotluste hindamise tulemusel saab kaks või enam taotlejat võrdse arvu hindepunkte. Kui erametsavaldajal ja metsaühistul on võrdsed hindepunktid, siis eelistatakse metsaühistut, metsaühistu ühendab enam metsaomanikke ning toetus on seega mõjusam ja metsakahjustuste ennetustegevusega kaetakse suuremat osa metsamaast. Kui metsaühistutel on võrdne arv punkte, siis eelistatakse seda metsaühistut, kes taotleb toetust suuremale metsamaa alale ja kui ka siis on näitajad võrdsed, eelistatakse seda metsaühistut, kes esitas taotluse varem. Kui erametsavaldajatel on võrdsed hindepunktid, eelistatakse füüsilist isikut ja FIE-t. Kui ka nende näitajad on võrdsed, siis eelistatakse taotlust, mis on esitatud varem.

Hindamine kahjustatud metsa uuendamise korral

Eelnõu lisa 3 sätestab kahjustatud metsa uuendamise taotluste hindamiskriteeriumid. Hindepunktide määramisel võetakse aluseks kahjustatud metsamaa pindala suuruse osakaal protsentides selle metsamaa kogupindalast, millel kahjustus paikneb ehk teisisõnu, mida suurem on metsamaal metsakahjustuste ulatus metsamaa kogupindalast, seda rohkem antakse ka hindepunkte (kahjustatud metsamaa pindala osakaal protsentides teisendatakse hindepunktiks), et uuendataks rohkem metsamaad. Kui taotletakse toetust üksnes metsauuenduse hooldamiseks, siis selle tegevuse eest hindepunkte ei anta.

Lõikega 6 sätestatakse, et võrdsete punktide korral eelistatakse taotlust, kus kahjustatud metsamaa osa pindala moodustab suurema osakaalu metsamaa kogupindalast, millel kahjustus paikneb. Metsaühistu puhul eelistatakse seda taotlust, milles metsaühistu liikmete kahjustatud metsamaa osade pindala kokku moodustab suurema osakaalu metsamaade kogupindalast, millel kahjustused paiknevad (metsaühistu liikmete kahjustatud metsamaa osade pindalad liidetakse kokku ja leitakse osakaal metsamaade kogupindalast, millel kahjustused paiknevad).

Eelnõu §-ga 15 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

ELÜPS § 11 lõike 1 alusel kehtestab regionaalminister eelarveaastal antavate maaelu arengu toetuste liigid ja toetatavad tegevused ning lõike 3 alusel kehtestab käskkirjaga toetusteks ettenähtud vahendite jaotuse. Regionaalminister kehtestab toetuse eelarve eraldi hooldusraie tegevuse, kahjustatud metsa uuendamise ning metsakahjustuste ennetamise tegevuste toetamiseks.

Lõike 1 kohaselt on võimalik KIK-il rahuldada kõik nõutele vastavad taotlused, kui nende summa ei ületa antud tegevusele ettenähtud vahendeid.

Lõike 2 kohaselt rahuldab KIK hindamistulemuste alusel koostatud taotluste paremusjärjestusse seatud parimad taotlused, kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid.

Lõike 3 kohaselt teeb KIK hooldusraie puhul taotluste rahuldamise otsused § 14 lõikes 3 puistu vanuseliste gruppide kaupa sama sätte punktides esitatud järjestuses.

Lõike 4 kohaselt on taotlus nõuetekohane, kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad ELi õigusaktides, ELÜPSis ja määruses sätestatud ning strateegiakavas esitatud nõuetele.

Lõike 5 kohaselt saab taotlust rahuldada osaliselt, kui taotluse täies ulatuses rahuldamine pole põhjendatud taotluses sisalduvate mitteabikõlblike kulude tõttu. KIK teeb taotluse osalise rahuldamise otsuse ELÜPS § 28 lõike 5 alusel vähendades toetuse summat mitteabikõlblike kulude võrra. Lähtuvalt eelnimetatud seaduse § 28 lõikest 5 võib taotletud toetuse summat vähendada ja taotlust muuta taotleja nõusolekul. Kui taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamisega, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus. Toetuse summa vähendamine ei mõjuta taotluste paremusjärjestust, kui sellega ei kahjustata avalikku huvi või teiste taotlejate õigusi.

Lõike 6 kohaselt võib taotletud summat taotleja nõusolekul vähendada ja taotlust muuta, kui paremusjärjestusse seatud nõuetekohase taotluse rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid. Seda saab teha tingimusel, et saavutatakse taotluses nimetatud tegevuse eesmärgid. Kui taotleja ei ole nõus taotlust muutma, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus. ELÜPS § 28 lg 7 järgi kui hindamistulemuste alusel väljavalitud ja vajaduse korral paremusjärjestusse seatud nõuetekohast maaelu arengu toetuse taotlust ei ole võimalik täies ulatuses rahuldada, sest taotletava toetuse suurus ületab sekkumise, sekkumise raames toetatava tegevuse või muu strateegiakavas nimetatud aluse kohta sama aasta maaelu arengu toetuseks ettenähtud vahendite jäägi, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui toetuse andmise tingimustes ei ole sätestatud teisiti.

Lõike 7 kohaselt tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus juhul, kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid, taotlus on paremusjärjestuses jäänud tahapoole ning tahapoole jäänud taotluste rahastamiseks ei jätku vahendeid (ning taotleja ei ole nõus toetuse vähendamisega).

Lõike 8 kohaselt teeb KIK 100 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamise viimasest päevastet kontrollida taotleja, taotluse või tegevuse nõuetele vastavust, hinnata taotlused ning panna taotlused paremusjärjestusse, ning sellest tulenevalt teha otsus, kas taotlejale toetust makstakse. Otsus või muu menetlusedokument loetakse kätte toimetatuks, kui selle isiku avaldatud elektronposti aadressil on saadetud otsus, otsuse väljavõte või muu menetlusedokument või teade nimetatud dokumentide kättesaadavaks tegemise kohta e-PRIAs.

Eelnõu §-ga 16 sätestatakse toetatava tegevuse elluviimise ja kasutusse võtmise nõuded.

Lõike 1 punkti 1 kohaselt on erametsavaldajal tegevuste elluviimiseks ja tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide esitamiseks aega üks aasta alates KIK-i poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Dokumendid esitatakse kuni kahes osas.

Lõike 1 punkti 2 kohaselt on metsaühistul tegevuste elluviimiseks ja tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide esitamiseks aega poolteist aastat. Metsaühistul on toetatavate tegevuste elluviimise ja dokumentide esitamise aeg pikem, sest metsaühistu halduskoormus on suurema liikmete arvu tõttu ajamahukam. Samal põhjusel võib metsaühistu dokumendid esitada kuni neljas osas. Tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide KIK-ile esitamise hajutamine võimaldab KIK-il vältida menetlus- ja kontrollitoimingute kuhjumist lühikesele ajale ning võimaldab üldjuhul kontrollitoimingud läbi viia ka ilmastikule vastavalt ja sobival ajal. Kuna toetust antakse perioodil 2023–2027 ning arvestades ka kahte üleminekuaastat, siis on sätestatud tegevuste elluviimise ja seda tõendavate dokumentide esitamise viimane kuupäev nii erametsavaldajate kui metsaühistute puhul – selleks kuupäevaks on 30. juuni 2029.

Lõikes 2 sätestatakse, et toetuse saaja tagab toetatava tegevuse kestuse, sealhulgas säilitab toetuse abil ehitatud või ostetud vara ja kasutab seda sihtotstarbeliselt, vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest (edaspidi koos *sihipärase kasutamise periood*).

Lõikes 3 sätestatakse nõuded hooldusraie kohta.

Punkti 1 kohaselt tehakse hooldusraie metsa majandamise eeskirja §-des 6, 13, 16 ja 19 sätestatud nõuete kohaselt. Hooldusraiet tehakse metsas, mis on raiejärgselt uuenenud. Metsa majandamise eeskirja §-s 6 on sätestatud tingimused, millises puistus ja kuidas tehakse valgustusraiet ja harvendusraiet. Harvendusraie tegemisel peab järgima ka metsa majandamise eeskirja lisa 1, kus on sätestatud puistu esimese rinde rinnaspindala alammäär pärast harvendusraiet – näiteks 13 meetri kõrguse männiku esimese rinde rinnaspindala minimaalne suurus harvendusraie korral on 16,8 m²/ha kohta. Samuti peab hooldusraie tegemisel järgima metsa majandamise eeskirja §-st 13 tulenevaid nõudeid säilikupeudele ehk elustiku mitmekesisuse tagamiseks jäetavate puude ja nende säilitamise kohta. Lisaks peab järgima nimetatud eeskirja §-s 16 sätestatud tingimusi, kus on sätestatud, millal loetakse metsamaa uuenenuks (nõutav puude minimaalne arv hektaril ja arvesse võetavate puude minimaalne kõrgus) ning § 19, mis reguleerib metsakaitsega seotut. Näiteks on keelatud hooldusraiet tehes ohustada või oluliselt kahjustada metsa kui ökosüsteemi või metsa genofondi, metsa veerežiimi, metsamulda sügavamalt kui 30 cm, teatud eranditega.

Punkti 2 kohaselt ei tohi harvendusraiega alustada enne, kui metsateatisele on tehtud märged „lubatud“. Nimelt sätestab metsaseaduse § 41, et raie tegemisel, välja arvatud valgustusraie tegemisel, tuleb Keskkonnaametile esitada metsateatis. Keskkonnaamet kontrollib nõuetekohase metsateatise alusel kavandatud raiete vastavust õigusaktide nõuetele ning kui mingeid takistusi ei esine, siis registreerib selle metsaregistris. KIK kontrollib „lubatud“ märkega metsateatise olemasolu pärast maksetaotluse saamist, mis tähendab, et taotluse esitamisel ei pea taotlejal veel olema „lubatud“ märkega metsateatist.

Punkti 3 kohaselt on eraldi nõue sätestatud säilikupeudele viitega metsaseadusele, mis tähendab, et hooldusraiet tehes tuleb säilitada metsamaal need säilikupeud, mis metsaseaduse § 29 lõike 1 punkti 3 kohaselt on lageraiejärgselt jäetud alles säilikupeudena. Säilikupeud ehk elustiku mitmekesisuse tagamiseks vajalikke puid või nende säilinud püstiseisvaid osasid tuleb alles jätta tüvepuidu kogumahuga vähemalt viis tihumeetrit ühe hektari kohta, üle viie hektari suurusel raielangil vähemalt kümme tihumeetrit ühe hektari kohta. Metsade elurikkuse hoidmiseks on vajalik, et peale raiet jääks alles nii surnud puitu kui ka elusaid tüvesid.

Lõikes 4 sätestatakse nõuded metsakahjustuste ennetamise elluviimiseks.

Punktide 1 ja 2 kohaselt tuleb repellendi ning puude taimekaitsevahendi kasutamise korral pritsida või määrada repellendiga või taimekaitsevahendiga üle kõik metsapuutaimede pinnad või selle osad. Repellendi või taimekaitsevahendi kasutamise korral peab taotleja teatama vähemalt üks tööpäev enne tööde tegemise alustamist töö tegemise alguskuupäeva, asukoha (katastriüksus ja metsaeraldise number) ja kasutatava repellendi või tõrjevahendi nimetuse KIK-i e-posti aadressil metsameede@kik.ee. Samas, kui nimetatud vahendite kasutamist on võimalik hilisemalt tuvastada, näiteks vahendite Cervacol või Trico kasutamist, siis ei ole vaja KIK-i eelnevalt teavitada, sest seda on võimalik hilisema kontrolli või kohapealse vaatluse käigus tuvastada.

Lõikes 5 sätestatakse nõuded kahjustatud metsa uuendamise tegevuse elluviimiseks.

Punkti 1 kohaselt istutatakse metsamaale keskkonnaministri 1. juuli 2016. a määruse nr 20 „Metsa uuendamisel kasutada lubatud kultiveerimismaterjali algmaterjali päritolu, kultiveerimismaterjali tarnimise ja turustamise nõuded“ (edaspidi *kultiveerimismaterjali määrus*) lisas 1 nimetatud puuliikide, sh hübriidide taimi. Antud juhul on tegemist Eestis kasvatatud metsapuutaimedega. Eestis on metsa uuendamisel lubatud kasutada kasvukohale sobivat määruse lisas 1 loetletud puuliikide ja hübriidide kultiveerimismaterjali sõltumata selle lähtekohast Eestis. Lisaks on lubatud istutada ka teatavaid võõrpuuliike, mis on loetletud keskkonnaministri 4. detsembri 2006. a määruse nr 69 „Metsa uuendamisel kasutada lubatud võõrpuuliikide loetelu“ §-s 1. Näiteks võib istutada serbia kuuske või siberi lehist.

Punkti 2 kohaselt peab hariliku männi või hariliku kuuse kultiveerimismaterjali puhul arvestama kultiveerimismaterjali määruse § 3 lõike 2 punktides 1 ja 2 sätestatud nõudeid. See tähendab, et hariliku männi või hariliku kuuse kultiveerimismaterjali puhul võib algmaterjal pärineda Läti Vabariigist. Hariliku männi kultiveerimismaterjali algmaterjal võib pärineda ka Valgevene Vabariigist, ja hariliku kuuse kultiveerimismaterjali algmaterjal Valgevene Vabariigist või Venemaa Föderatsiooni Pihkva ja Novgorodi oblastist, kuid seda vaid eeldusel, et vastavast piirkonnast pärineva algmaterjali kohta on Euroopa Liidu nõukogu direktiivi 1999/105/EÜ metsapaljundusmaterjali turustamise kohta (EÜT L 11, 15.1.2000, lk 17–40) alusel tehtud komisjoni otsus kultiveerimismaterjalile antavate tagatiste kohta.

Punkti 3 kohaselt tuleb metsapuutaimede istutamisel arvestada kultiveerimismaterjali määruuses sätestatud nõudeid. Need nõuded on täpsemalt loetletud kultiveerimismaterjali määruse lisas 2 ning hõlmavad metsapuu seemnete kvaliteedinõudeid puuliikide kaupa, täpsemalt seemnete minimaalse puhtuse, idanevuse ning eluvõime näitajaid. Istutatavad metsapuutaimed peavad olema varustatud vastava põhitunnistusega või sertifitseerimist tõendava dokumendiga. Eestis sertifitseerimisele kuuluvate puuliikide ja hübriidide loetelu on toodud kultiveerimismaterjali määruse lisas 1.

Punkti 4 kohaselt peavad metsapuutaimed olema ostetud isikult, kes on kultiveerimismaterjali tarnija. Kultiveerimismaterjali määruse § 2 punkti 4 kohaselt loetakse kultiveerimismaterjali tarnijaks isik, kes tegeleb kultiveerimismaterjali paljundamise, tootmise, pakendamise, säilitamise, töötlemise, turustamise, eksportimisega või importimisega ning on registreeritud taimetervise registris või majandustegevuse registris. See tähendab, et tarnija peab olema esitanud majandustegevusteate ning kantud majandustegevuse registrisse tegevusalal nimetusega „Metsapuude kultiveerimismaterjali tarnimine“ või ta on kantud taimetervise registrisse taimetervise tegevusalal nimetusega „Turustamine (metsataimede kultiveerimismaterjal)“. Enda kasvatatud metsapuutaimi võib istutada ainult juhul, kui erametsavaldaja või metsaühistu puhul tema liige on kultiveerimismaterjali tarnija, kes vastab nimetatud nõuetele.

Punkti 5 kohaselt tuleb metsapuutaimed istutada mitte väiksema kui metsa majandamise eeskirja § 14 lõikes 3 sätestatud algtihedusega. Näiteks hariliku männi külvil on külvi- ja istutuskohtade algtihedus vähemalt 3500 külvikohta hektaril, istutamisel aga 2600 taime hektaril. Sellest väiksema algtiheduse korral loetakse metsa külvamine või istutamine looduslikule uuenemisele kaasaaitamiseks.

Punkti 6 kohaselt metsauuenduse hooldamise korral (istutamise või mineraliseerimise aasta järgselt kuni kolme aasta jooksul) eemaldatakse metsakasvukohatüübile sobivate metsapuutaimede kasvu segavad rohttaimed ja kiirekasvulised väheväärtuslikud puuliigid. Elurikkuse säilitamise koha pealt on oluline alles jätta nektari ja õietolmutaimi (nt paakspuu, toomingas, paju, remmelgas, sarapuu, pärn, tamm, vaher, põdrakanep, vaarikas).

Toetuse saajale ei kohaldata karistust kohustuste mittetäitmisel vääramatute jõe korral (nagu looduskatastroof, toetuse saaja haigus, tulekahju vms). Toetuse saaja on kohustatud vääramatute jõe esinemise korral selleks KIK-le esitama ja teatavaks tegema talle teada tähtsust omavad asjaolud ja tõendid ning KIK kujundab seisukoha, kas see olukord kvalifitseerub vääramatuteks jõuks.

Eelnõu §-ga 17 sätestatakse toetuse saaja muud kohustused.

Lõige 1 sätestab toetuse saaja kohustused sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Punkti 1 kohaselt peab toetuse saaja võimaldama teha auditit, teostada toetusega seotud järelevalvet ja kontrolli, viibida kinnisasjal, läbi vaadata dokumente ja vara kohapeal.

Punkti 2 kohaselt peab toetuse saaja esitama auditi tegemiseks ja järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks määratud tähtaja jooksul vajalikud andmed.

Punkti 3 kohaselt tuleb toetuse saajal eristada oma raamatupidamises toetuse kasutamisega seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest. Nõue tuleb ÜPP-strateegiakavade määruse artikli 123 lõike 2 punkti b alapunktist i, mille kohaselt toetuse saajad on teadlikud neile antud toetusest tulenevatest kohustustest ning kasutavad, kas eraldi raamatupidamissüsteemi või nõuetekohaseid raamatupidamiskode kõikide tegevusega seotud tehingute jaoks.

Punktides 1–3 sätestatud nõudeid järgides on kontrollijal võimalik järelevalvet teha ladusamalt ja toetuse saajat vähem koormavalt.

Punkti 4 kohaselt teavitab toetuse saaja KIK-i viivitamata taotluses esitatud või toetatava tegevusega seotud andmete muutumisest või tegevuse elluviimist takistavast asjaolust või kinnisasja üleandmisest teisele isikule. KIK-i teavitatakse elektrooniliselt e-PRIA kaudu või aadressil metsameede@kik.ee või kirjalikult paberil. Soovitav on muudatusest teada anda e-PRIA kaudu.

Punkti 5 kohaselt tuleb saadud toetusest avalikkust teavitada, kuna toetuse näol on tegemist avalike vahenditega. Nõue toetuse saamisest teavitada ja tegevus tähistada tuleneb komisjoni rakendusmäärusest (EL) 2022/129¹⁰. Minimaalselt on seda võimalik teha toetuse saaja

¹⁰ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise

ametlikul veebisaidil, kui selline veebisait on olemas, samuti sotsiaalmeediakanalites. Seal tuleb anda toetust saanud tegevuse lühikirjeldus koos tegevuse eesmärkide ja tulemustega ja tõsta esile ELilt saadavat rahalist toetust. Juhul, kui tegevuse avaliku sektori toetuse kogusumma ületab 50 000 eurot projekti kohta, tuleb toetust saanud tegevusele lisada toetusega seotud teavet sisaldav selgitav tahvel või samaväärne elektrooniline kuva, millel tõstetakse esile ELilt saadavat rahalist toetust ja kujutatakse ka EL-i embleemi. Embleemi nõuded on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129 II lisas.

Lõike 2 kohaselt peab toetuse saaja andma kindluse, et ta on jätkusuutlik metsamajandaja ning et ta jätkab metsandusliku tegevusega. Seetõttu ei tohi tal kuni viimase toetusosa väljamaksmiseni olla maksuvõlga või kehtivat karistust ning välditud on toetusega seotud tegevuste topeltrahastamine, s.t, et ta ei tohi taotleda ega olla saanud sama kulu kohta toetust riigieelarvelistest või muudest ELi või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi, ning ta ei tohi olla raskustes olev ettevõtja.

Lõike 3 kohaselt peab toetuse saaja vastama § 10 lõikes 2 sätestatud nõuetele – tema suhtes ei toimu likvideerimismenetlust ega ole nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist või tal ei ole kehtivat registrist kustutamise hoiatust – sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Lõike 4 kohaselt esitab toetuse saaja seiret tegevale isikule või asutusele vastava nõude korral teavet toetuse seirenäitajate kohta. Toetus peab olema kooskõlas „Euroopa Liidu elurikkuse strateegiaga aastani 2030“¹¹, kus rõhutatakse vajadust rakendada ja arendada elurikkust soodustavaid tavasid nagu näiteks loodussõbralikum metsandus. Metsade ökosüsteemide ja liikide suurem mitmekesisus metsade majandamisel võib parandada metsa pikaajalist kohanemisvõimet ning metsade suutlikkust taastuda ja ise korrastuda. Seetõttu on hea, kui hooldusraiet tehes võetakse arvesse elurikkuse säilitamise aspekti. Selleks peab toetuse saaja valdama teavet hooldusraie korral toetusalusel metsamaal puistu liigilise koosseisu ja vanuselise jaotuse, surnud puude ja õõnsustega puude, põliste puude, tolmeldajatele väärtuslike puude ja põõsaste (nt paakspuu, toomingas, paju, remmelgas, sarapuu, pärn, tamm, vaher, vaarikas) ning raiest puutumata jäetud puude gruppide kohta, tee või kraavi rohttaimestikuga pervede või äärte, rikkaliku rohttaimestikuga allikaliste metsaosade, veekogude äärsete alade, häilude kohta. Eelpool toodud struktuurielemendid on kohaspetsiifilised ning sõltuvad metsa kasvukohatüübist.

Lõike 5 kohaselt peab toetuse saaja lisaks elurikkuse seiramise aspektidele võimaldama metsamaal kasvuhoonegaaside heitkoguste mõõtmist.

Lõikes 6 kohaselt peab toetuse saaja säilitama seda metsamaad, mille kohta ta on toetust saanud, metsamaana vähemalt viie aasta jooksul peale viimase toetuse osa väljamaksmist. „Eesti metsanduse arengukavas aastani 2030“¹² on kehtestatud üldeesmärgiks Eesti metsanduse kestlikkus, mille saavutamiseks tuleb töötada selle nimel, et metsamaa pindala säilib vähemalt

ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELT L 20, 31.01.2022, lk 197–205).

¹¹ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0380>.

¹² Kättesaadav <https://www.riigikogu.ee/tegevus/elnoud/elnou/38d26b69-0425-44c9-b787-bd7732d9f80b/Riigikogu+otsuse+%E2%80%9EMetsanduse+arengukava+aastani+2030+kinnitamine%E2%80%9C+elnu%C3%B5u+%28774+OE+I%29>.

senisel tasemel suuruses 2 325 000 ha¹³. Erametsavaldajad saavad sellele omalt poolt kaasa aidata jätkates kestliku metsa majandamisega.

Eelnõu §-ga 18 sätestatakse nõuded maksetaotluse esitamise ja maksetaotluse ning muude vajalike dokumentide kohta.

Maksetaotlusega seotud dokumentide esitamine oleneb sellest, kas toetust makstakse ühikuhinna alusel või tegelikult tehtud kulude alusel. Juhul, kui toetus makstakse ühikuhinna alusel, siis ei pea maksetaotlusele lisama ühtegi muud dokumenti, v.a lõige 4. Tegelikult tehtud abikõlblike kulude puhul tuleb esitada kulusid tõendavad dokumendid (lõige 3). Maksetaotluse vormi koostab KIK ning avaldab selle PRIA kodulehel ja erametsaportaalis.

Lõike 1 kohaselt esitab toetuse saaja maksetaotluse alles siis, kui toetatav tegevus on ellu viidud, nt pärast hooldusraie tegemist, kahjustuste kõrvaldamist, maapinna mineraliseerimist, metsauuenduse hooldamist, repellendi ostmist ja kasutamist, taimekahjustuse ennetamise tõrjevahendi ostmist ja kasutamist, ladva- ja tüvekaitsmete ostmist ning paigaldamist. Säte kehtib nii ühikuhinna alusel toetuse maksmisel kui ka tegelikult tehtud kulude hüvitamisel, mis tähendab, et mõlematel juhtudel peab tegevused olema ellu viidud. Toetuse saaja esitab toetuse maksmiseks pärast tegevuse elluviimist maksetaotluse e-PRIA kaudu. Arvestades aga e-PRIAs maksetaotluse IT-arendustegevust peab eelnõu § 23 rakendussäte kohaselt selline toetuse saaja, kes esitab oma taotluse 2023, maksetaotluse koos dokumentidega esitama KIK-ile e-posti aadressile metsameede@kik.ee. Punktides 1–3 sätestatud tingimused peavad olema täidetud sõltuvalt konkreetse tegevuse iseloomust, näiteks võib toetuse saaja tegevuse ellu viia ka ise ning sel juhul ei ole asjakohased teenusega seotud tingimused.

Lõige 2 loetleb need andmed, mis tuleb maksetaotluses esitada.

Lõige 3 reguleerib olukorda, kus toetust makstakse tegelikult tehtud abikõlblike kulude alusel, kui tegemist on aia ostmise ja paigaldamisega. Sel juhul esitab toetuse saaja nii maksetaotluse, kui ka kulusid tõendavad dokumendid, milleks on arve või arve-saateleht; maksekorraldus või selle väljatrükk või arvelduskonto väljavõte rahalise kohustuse tasumise tõendamiseks ning teenuse või tehtud töö üleandmist-vastuvõtmist tõendav dokument.

Lõike 4 kohaselt tuleb metsakultuuri rajamise korral esitada lisaks maksetaotlusele istutatud metsapuutaimede nõuetekohasuse kohta põhitunnistus või sertifitseerimist tõendav dokument, kui toetuse saaja ei ole taimi eelnõu § 16 lõike 5 punkti 4 kohaselt ise kasvatanud.

Eelnõu §-ga 19 sätestatakse nõuded maksetaotluse kontrollimise kohta.

Maksetaotlusi ja muid vajalikke kulusid tõendavaid dokumente kontrollib KIK, ning seda, kas toetatav tegevus viidi ellu arvestades taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimusi või taotluses toodud kavatsust, samuti ELi asjakohasid õigusakte, ELÜPSi ja selle alusel kehtestatud õigusakte.

Eelnõu §-ga 20 sätestatakse nõuded toetuse maksmise kohta.

Lõike 1 kohaselt hüvitatakse ainult abikõlblikud kulud ja tingimusel, et toetuse saaja on toetatavad tegevused ellu viinud ning toetuse elluviimisel on järgitud kõiki nõudeid.

¹³ SMI 2020. Kättesaadav: <https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/Teemad/Mets/Mets2020.pdf>

Lõike 2 kohaselt, kui eelmises lõikes toodud tingimused on täidetud, siis teeb KIK PRIA-le ettepaneku maksta toetuse saajale toetust ning seejärel teeb PRIA toetuse maksmise otsuse nii, et toetuse saaja saaks toetuse kätte kolme kuu jooksul peale §-s 18 nimetatud nõuetekohaste dokumentide esitamist. Juhul kui toetuse saaja ei ole tegevusi nõuete kohaselt ellu viinud, teeb KIK PRIA-le ettepaneku toetust mitte maksta.

Lõike 3 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse ELÜPS § 13 lõike 4 alusel, kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks sama seaduse § 28 lõikes 3 sätestatud taotluse rahuldamata jätmise alused, näiteks kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele või taotleja ei esita menetluses tähtsust omavaid asjaolusid, esitatud on valeandmeid ning kui paremusjärjestuses on projekt jäänud kohale, millele vahendeid ei jätku.

Lõike 4 kohaselt võib PRIA vähendada makstavat toetust või keelduda toetuse maksmisest, kui taotleja rikub toetatava tegevuse elluviimise nõudeid või ei täida muid toetuse saaja kohustusi. Sel juhul võib PRIA vähendada makstavat toetust või keelduda toetuse maksmisest, arvestades rikkumise raskust, ulatust, püsivust ja korduvust ELÜPS § 13 lõike 3 alusel.

Lõike 5 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest.

Lõike 6 kohaselt võib KIK tunnistada toetuse maksmisest keeldumise korral täielikult või osaliselt kehtetuks ka taotluse rahuldamise otsuse.

Eelnõu §-ga 21 sätestatakse, et dokumente säilitab KIK kuni 31. detsembrini 2039. Nõue tuleneb grupierandi määruse artiklist 13, mille kohaselt tuleb riigabi andmisega seotud andmeid säilitada kümme aastat alates abikava kohaselt viimase üksikabi andmisest.

Eelnõu §-ga 22 sätestatakse nõuded toetuse saaja andmete avalikustamise kohta.

PRIA teavitab toetuse saajat tema andmete avalikustamisest ja andmete töötlemisest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 98 ja 99 sätestatud alustel ja korras. Iga liikmesriik avaldab toetuse saajate kohta osutatud teabe ühelainsal veebisaidil. Eestis on selleks www.pria.ee. Teave on avalikkusele kättesaadav kaks aastat alates selle esialgsest avaldamisest. Liikmesriigid ei avalda juriidiliste isikute puhul toetuse saaja nime ega füüsilisest isikust toetuse saaja puhul tema ees- ja perekonnanime kui makstav toetus on 1 250 eurot või väiksem.

Eelnõu §-ga 23 lisatakse rakendussäte 2023 taotlusvooruks, mille kohaselt toetuse saaja, kes esitab taotluse 2023. aastal, peab §-s 18 nimetatud maksetaotluse ja muud vajalikud dokumendid esitama KIK-ile elektrooniliselt e-posti teel aadressil metsameede@kik.ee. Rakendussäte on vajalik seoses e-PRIA maksetaotluse IT-arendustegevusega. Rakendussäte tagab sujuva ülemineku uuele strateegiakava perioodile.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks:

1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika

strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186);

2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261); komisjoni delegeeritud määrusest (EL) 2022/1172, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2116 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas ühises põllumajanduspoliitikas ning tingimuslikkusega seotud halduskaristuste kohaldamise ja arvutamise osas (ELT L 183, 08.07.2022, lk 12–22); komisjoni rakendusmäärusest (EL) 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta (ELT L 183, 08.07.2022, lk 23–34);

3) komisjoni määrus (EL) 2022/2472, millega tunnistatakse teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks (ELT L 327, 21.12.2022, lk 1–81);

4) komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähesse tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8).

Eelnõus nimetatud ELi õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <https://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Määrus avaldab positiivset mõju erametsavaldajatele, majandusele, elu- ja looduskeskkonnale ning regionaalarengule.

Toetus on suunatud erametsavaldajatele. Iga-aastaselt toetatakse umbes 350–400 erametsavaldajat, kes majandavad enda omandis või pikaajalises kasutusvalduses olevat metsamaad. Võrreldes eelmise perioodi erametsa investeeringutoetuse määrusega on käesolev eelnõu suuresti selle sarnane, välja arvatud näiteks toetatavad tegevused nagu kasvavate puude laasimine, mida sel perioodil enam ei toetata, samas edaspidi loetakse eelnõus loodusõnnetuseks ka põuda, toetus aitab erametsadel paremini kliimamuutustest tulenevate häiringutega kohaneda. Sellest tulenevalt ei muutu toetuse nõuded ning toetuse menetlemine erametsavaldajate jaoks võrreldes eelmise perioodiga, seega erametsavaldajate halduskoormus ei suurene.

Määrus avaldab positiivset mõju majandusele. Hooldusraie tegevuse kaudu saab erametsavaldaja kujundada puistu koosseisu, andes parematele puudele rohkem kasvuruumi, mis võimendab nende kasvu. Kui puit on parema kvaliteediga, siis saab erametsavaldaja rohkem tulu puidu müügist. Kui puistus on tehtud valgustusraie õigeaegselt, siis on ka hilisemad harvendusraied erametsavaldajale vähem kulukad.

Määrus avaldab mõju elu- ja looduskeskkonnale. Eestis on metsamajanduslikud tegevused reguleeritud metsaseaduse ja selle alusel antud rakendusaktidega, sealhulgas metsa majandamise eeskirjaga. Nimetatud õigusaktides sätestatud nõuete täitmisega ei teki ohtu, et hooldusraiet tehakse noorendikus liiga tihti või liiga suures ulatuses. Erametsavaldajale on kättesaadavad ka nõuandeteenused ning piirkondlike metsaühistute tugi, mille osutamise käigus antud soovitude tulemusena jäetakse kasvama vastupidavam, mitmeliigiline puistu, mistõttu on hooldusraiate mõju looduskeskkonnale pigem positiivne. Samuti ei tohi hooldusraiet teha metsamaa osal, millel asub looduskaitseaduse §-s 4 nimetatud kaitstav loodusobjekt.

Strateegiakava, mille alusel käesolevat toetust antakse, hindas keskkonnamõju strateegilise hindamise (2022) raames Estonian, Latvian & Lithuanian Environment OÜ. Hindamise käigus leiti, et kliimamuutustega kohanemise seisukohast on tegemist ühe kõige täpsemini sihitud sekkumisega. Metsakoosluste säästlik hooldamine ja kahjustunud metsa uuendamine on positiivse mõjuga metsakooslustele ning seeläbi ka kliimamuutustele (süsiniku sidumine). KSH ekspert esitas kahjustatud metsa uuendamise tegevuse korral soovitus, et maapinna mineraliseerimisele turvasmuldadel võiks seada teatud piiranguid, millega on kahjustatud metsa uuendamise tegevuse puhul arvestatud ning lisatud on nõue, et kuivendamata metsamaal, mille boniteediklass on 4-5A, maapinna mineraliseerimist ei toetata.

Määrusel on positiivne mõju regionaalarengule, eelkõige maa- ja rannapiirkondadele. 2019. aastal valminud uuringus „Erametsaomanike küsitlusuuring“¹⁴ leiti, et võrreldes kogu elanikkonnaga on metsaomanike seas maaelanike osakaal kõrgem. Enam kui pooled (63%) metsaomanikest elavad maa-asulas (külas või alevikus), sealjuures eriti kõrge on antud näitaja FIE-dest metsaomanike seas (92%). Sama uuring küsitles eraldi eraisikuid ja FIE-sid ning selgitas välja, et enam kui pooled (52%) vastajatest elavad oma metsamaa vahetus läheduses. Seetõttu saab öelda, et läbi toetavate tegevuste saavad maapiirkondade elanikud oma elujärge parandada kasumlike metsanduslike tegevuste kaudu, sest kvaliteetne metsaressurss suurendab erametsavaldajate puidu müügist saadud sissetulekuid ning kliimamuutustega kohandunud eramets annab sissetulekut ka kaugemas tulevikus.

Määrus ei oma mõju riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste töökoormusele, sest eelnõu on sarnane eelmise perioodi erametsa investeeringutoetuse määrusele, mistõttu ei suurene KIK-i ega PRIA töökoormus võrreldes varasemaga.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Toetust rahastatakse EAFRD-st ja riigieelarvest kokku seitsme miljoni euroga, millest 4 400 000 eurot on EAFRD osalus ja 2 600 000 on Eesti riigieelarve osalus. Eelarve jaguneb kaheks järgmiselt: hooldusraiate eelarve on kuus miljonit eurot (EAFRD osalus 3 600 000 eurot) ning metsakahjude ennetamiseks ja kahjustatud metsa uuendamise eelarve on üks miljon eurot (EAFRD osalus 800 000 eurot).

Toetuse sihtala on 53 000 hektarit erametsamaad ja taotlejaid on hinnanguliselt ca 450–500. Toetuse esimene taotlusvoor on kavandatud 2023. aastal ning selle eelarve on 1 400 000 eurot, millest hooldusraie eelarve on 1 200 000 eurot ja metsakahjude ennetamiseks ja kahjustatud metsa uuendamise eelarve on kokku 200 000 eurot, millest kahjustatud metsa uuendamine – 160 000 eurot ning metsakahjustuste ennetamine – 40 000 eurot.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

¹⁴ Kättesaadav <https://www.eramets.ee/wp-content/uploads/2019/10/Erametsaomanike-uuringu-2019-aruanne.pdf>.

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Kliimaministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks KIK-ile, PRIA-le ja MTÜ-le Eesti Erametsaliit, Keskkonnaametile ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile ning informatsiooniks seirekomisjonile.